חוזר המפמ"ר להוראת העברית כשפה שנייה

במגזר הדרוזי בחטיבות העליונות

לשנה"ל תשפ"ז

שיפור הכשירות האוריינית הדבורה והכתובה בשפה העברית

בכיתות י-י"ב

דבר המפמ"ר:

מורות ומורים יקרים, שותפים לדרך ולעשייה,

עם פתחה של שנת הלימודים החדשה, אנו ניצבים יחד בפתחו של פרק נוסף במסע החינוכי והמקצועי המשותף שלנו. התפקיד המוטל על כתפינו אינו מתמצה רק בהוראת השפה העברית במגזר הדרוזי והצ'רקסי; הוא טומן בחובו אחריות רחבה ועמוקה הרבה יותר: לעצב סביבות למידה עדכניות ולהוביל שיטות הוראה מתקדמות, המקנות לתלמידינו את הידע, הגישות והמיומנויות הנדרשות כדי להפוך אותם ללומדים עצמאיים, בעלי חשיבה ביקורתית ומסוגלות גבוהה לתקשורת מיטבית (בהלימה ל- CEFR). רכישת השפה על בוריה, על כל רבדיה, היא מפתח בלתי נפרד להצלחתם של תלמידינו ולהשתלבותם המיטבית בעתיד בחברה הישראלית.

בשנה הקרובה, אנו מניפים בגאווה מספר נושאי דגל מרכזיים שיעמדו במרכז העשייה הדידקטית שלנו. בראש ובראשונה, מתוך הבנה כי השפה היא גשר להשתלבות, נמשיך לשים דגש מיוחד על **קידום העברית המדוברת**. לצד זאת, נעלה על נס את **קידום קריאה דיאלוגית וקריאה להנאה**, וזאת מתוך שאיפה להפוך את המפגש עם הטקסט הכתוב לחוויה רגשית, מעוררת מחשבה ומפתחת אוריינות, שתטפח בקרב הלומדים סקרנות, עניין וחיבה עמוקה לשפה.

הוראת כל שפה משנה את פניה בקצב מהיר, וכחלק בלתי נפרד משיטות ההוראה שלנו, נשכיל השנה **להטמיע ולשלב את כלי הבינה המלאכותית (AI)** באופן מושכל ומקצועי בלמידה ובהוראה. שילוב זה יאפשר לנו להתאים את ההוראה באופן דיפרנציאלי, להעשיר את סביבות הלמידה ולהעניק לכם, המורים, כלים חדשניים שיצעידו את הדיסציפלינה שלנו קדימה, החל מבתי הספר היסודיים ועד לחטיבות העליונות.

כדי להפוך חזון זה למציאות חיה ופועמת בכיתות, אני מזמין אתכם/ן לקחת חלק פעיל בתהליכי פיתוח מקצועי איכותיים ורלוונטיים, שיעניקו לכם את הכלים היישומיים להובלת המהלכים הללו.

מורים ומורות יקרים, אני מביט בגאווה רבה בכל אחת ואחד מכם, על המסירות, המקצועיות והלב שאתם משקיעים יום-יום. כשאנו מביטים קדימה אל עבר המטרות שהצבנו לעצמנו, מהדהדות מילותיו של אהוד מנור: *"עוד תראה, עוד תראה כמה טוב יהיה בשנה, בשנה הבאה"* - האמונה הזו בטוב, בצמיחה ובהתחדשות, בשילוב עם המחויבות הבלתי מתפשרת שלכם, היא הערובה לכך שיחד נעלה ונצליח.

מאחל לכם/ן, לבני ביתכם/ן ולכל תלמידינו ותלמידותינו שנת לימודים פורייה, פורצת דרך, מלאת השראה ובריאות טובה.

בברכת הצלחה רבה,

איאד מוהנא

מפמ"ר עברית בחינוך הדרוזי והצ'רקסי

תוכן עניינים

המטרות המרכזיות של הוראת העברית כשפה שנייה בחטיבה העליונה 4
מסגרת התייחסות אירופית משותפת שפות: למידה, הוראה, הערכה" (ראה אור לראשונה בשנת 2001 והוא עוסק בהוראה ובלמידה של שפות זרות. ידוע בעולם בכינויו ה- CEFR.) 4
התקדמות במסוגלות ל... על פי חטיבות גיל 5
ארגון הלמידה בחטיבה העליונה 5
היבחנות בעברית – כל התלמידים 6
הוראה והערכה בית ספרית במסגרת 30% (סמל דיווח 015383) 6
הערכה בית ספרית במסגרת 30% (סמל דיווח 015383) 6
מפרט התכנים להוראה ולהערכה במסגרת 50% בכיתה י"א (015361) 9
מפרט התכנים להוראה ולהערכה במסגרת (15386) 20% בכיתה י"ב 14
היבחנות ברמה מוגברת: יחידות ההרחבה בעברית למגזר הדרוזי 15
הוראה והערכה בית ספרית במסגרת 30% (סמל דיווח 015283) 13
הערכה בית ספרית במסגרת 30% (סמל דיווח 015383) 16
..... 19
מפרט התכנים להוראה ולהערכה במסגרת (15286) 35% בכיתה 23
הערכה בית ספרית במסגרת 30% (סמל דיווח 015383) 19
קר, מתחמם, לוהט: כך משבר האקלים ישנה את חיי האנושות 20
בעוד כ-800 מיליון איש בעולם סובלים מרעב - יותר ממיליארד מנות נזרקות כל יום 23
חיים ירוקים: זה לא רק אקולוגי – זה משתלם 24
קטע רביעי (מעובד) 26
קטע חמישי (מעובד) 28
מפרט התכנים להוראה ולהערכה במסגרת (15271) 35% בכיתה 35
הערכה בית ספרית במסגרת 30% (סמל דיווח 015383) 36
הודעות משולחן המפמ"ר 37
קישורים חשובים 39
נספחים 41
מחוון להערכת הכתיבה 43
מחוון להערכת ההבעה בעל־פה 44

העתקים
ד״ר טלי יניב, יושבת ראש המזכירות הפדגוגית
ד״ר ציונה לוי, מנהלת אגף א שפות, המזכירות הפדגוגית
גב׳ איה חיראדין, מנהלת אגף חינוך דרוזי וצ׳רקסי, המינהל הפדגוגי
מר דוד גל, מנהל אגף בכיר בחינות, המינהל הפדגוגי
ד״ר נורית גנץ, יועצת דידקטית
מר עמאד פארס, מפקח מחוז צפון במגזר הדרוזי
מפקחים כוללים במגזר הדרוזי במחוזות צפון וחיפה

המטרות המרכזיות של הוראת העברית כשפה שנייה בחטיבה העליונה

- טיפוח הכשירות האוריינית הכתובה והדבורה בשפה העברית על פי מסמך מסגרת בעברית לדוברי ערבית CEFR ובהתאמה ליעדי משרד החינוך
- הרחבת אוצר מילים בעברית מתחומי דעת שונים
- רכישת מיומנויות תקשורתית בשפה העברית (מסוגל ל....) לפי הסטנדרטים של תוכנית הלימודים ולפי תכנית מסגרת התייחסות אירופאית משותפת לשפות (מהא"ם) CEFR

- פיתוח יכולות ביצועיות **(מסוגל ל....) - קליטה [האזנה והבנת הנשמע]**
- פיתוח יכולות ביצועיות **(מסוגל ל....) - קליטה [קריאה והבנת הנקרא]**
- פיתוח יכולות ביצועיות **(מסוגל ל....) - הפקה [דיבור]**
- פיתוח יכולות ביצועיות **(מסוגל ל....) - הפקה [כתיבה]**
- פיתוח יכולות ביצועיות **(מסוגל ל....) - אינטראקציה**
- פיתוח יכולות ביצועיות **(מסוגל ל....) - תיווך**
- הכרת יסודות המערכת הלשונית והבנתם: מבנים, תופעות ותהליכי לשון.

מסגרת התייחסות אירופית משותפת שפות: למידה, הוראה, הערכה"
(ראה אור לראשונה בשנת 2001 והוא עוסק בהוראה ובלמידה של שפות זרות. ידוע בעולם בכינויו ה- CEFR.)

תוכנית מסגרת להוראת עברית כשפה שנייה במגזר הדרוזי והצ'רקסי היא מסמך מדיניות רשמי המתווה עקרונות להוראה-למידה-הערכה, ומהווה בסיס לכתיבת תוכניות עבודה ולכתיבת ספרי לימוד המתמקדים בשימוש שעושים הלומדים בשפה במגוון הקשרים ולצרכים שונים.

מסמך זה " תוכנית מסגרת להוראת עברית כשפה שנייה במגזר הדרוזי והצ'רקסי מבוסס על המסגרת המושגית של ה-CEFR תשפ"ד .״הוא מסמך מדיניות רשמי מורחב ומקיף. הוא כולל את העיסוק בכל ארבע אופנויות השפה: דיבור, האזנה, קריאה וכתיבה ובארבע פעילויות השפה: קליטה (האזנה וקריאה), הפקה (בדיבור ובכתב), אינטראקציה (בדיבור ובכתב) ותיווך (פרשנות ותרגום), כמו כן מפרט ומדגים את שימושי השפה בתחום האישי ובתחום הציבורי.

תוכנית זו מפרטת באופן הדרגתי את תהליך רכישת המיומנויות והאסטרטגיות הלשוניות-תקשורתיות בשפה העברית. החל מהשלבים הראשוניים שבהם

הלומדים משתמשים במבעים מוכרים ובתבניות לשון קבועות בדיבור ובכתב ועד לשלבים מתקדמים שבהם הלומדים מסוגלים להשתמש בשפה העברית באופן עצמאי ובלתי

ראו כאן את המסמך המותאם להוראת עברית דבורה לדוברי ערבית למגזר הדרוזי.

התקדמות במסוגלות ל... על פי חטיבות גיל

המסמך שלפנינו מתאר ומפרט את הביצועים הנדרשים בסוף כל אחת מארבע חטיבות גיל: סוף כיתה ג, סוף בית ספר יסודי, סוף חטיבת ביניים, סוף חטיבה עליונה. בסוף כל אחת מן החטיבות הללו רמת הלימוד המתוארת תואמת את הרמות בסולם הגלובלי של ה- CEFR על פי הפירוט בטבלה 1.

טבלה 1: התאמה של תוכנית המסגרת בעברית לדוברי ערבית והסולם הגלובלי של ה- CEFR שאליה הותאמה תוכנית הלימודים שלנו

חטיבת גיל	סולם גלובלי של ה CEFR
סוף כיתה ג	A1
סוף בית ספר יסודי	A2
סוף חטיבת ביניים	B1
סוף חטיבה עליונה	B2

ארגון הלמידה בחטיבה העליונה

התוכנית להוראת עברית במגזר הדרוזי בחינוך העל-יסודי מבוססת על עיקרון הרצף המחייב את כל תלמידי המגזר בלימודים לאורך שנות הלימוד עד להיבחנות בבחינת בגרות כתנאי מחייב לקבלת תעודת בגרות בהיקף של 3 יחידות בסוף י"א או י"ב. לתלמידים במגזר הדרוזי תינתן האפשרות להגביר את לימודי העברית להיקף של 5 יחידות לימוד (להלן היבחנות ברמה מוגברת) במסגרת זו ייבחנו התלמידים בעל פה ויידרשו להציג בפני הבוחן פרויקט חקר ולהיות מסוגלים להדיין אודותיו.

היבחנות בעברית – כל התלמידים

יחידות לימוד	אחוז מהציון	סוג ההערכה	סמל שאלון
3 יחידות	30%	פנימית עם בקרה חיצונית	15383
	50%	בחינה חיצונית (ללא תנ"ך וספרות)	15361
	20%	בחינה מתוקשבת עברית דבורה	15386

הוראה והערכה בית ספרית במסגרת 30% (סמל דיווח 015383)

רכה בית ספרית במסגרת 30% (סמל דיווח 015383)

החל מהשנה הקרובה ההוראה וההערכה הבית ספרית במסגרת 30% (סמל דיווח 015383) תשנה את פניה. נמשיך לקדם 'קריאה לשם הנאה' כאחד היעדים המרכזיים במקצוע. מיזם זה ילווה גם בתחרות מגזרית לקראת יום שיא בסוף שנה"ל תשפ"ז.

מארזי הספרים מיועדים לקידום הוראת הספרות בבתי הספר ולעידוד קריאה להנאה. מומלץ לשמור על הספרים ולעשות בהם שימוש חוזר מדי שנה. מארזי הספרים השונים מאפשרים קריאה עצמית להנאה וכן קריאה דיאלוגית שיתופית בכיתה ובקבוצה הקטנה. מארזי הקריאה כוללים מגוון ספרים מומלצים ואיכותיים של תכנית מצעד הספרים ומארזים שנבחרו ע"י מפמ"ר השפה.

מארזי קריאה עברית לחברה הדרוזית - רשימת הספרים | קטלוג הגפ"ן

דרכי הערכה:

הערכת התקדמות הקריאה יכולה להיות כלי חשוב למעקב אחר הבנת הנקרא ושיפור יכולות הקריאה של תלמידים. לשם כך תהיה השתלמות ייעודית, שנכריז עליה בפתיחת שנת הלימודים הקרובה.

שלבי ביצוע

שלבי ביצוע	פעולה 1	פעולה 2
שלב ראשון – חלוקה לפרקים ולוחות זמנים	לחלק כל ספר למספר חלקים שווים לפי מספר השבועות או הימים הכללי בהם מתכננים לקרוא את הספר.	ליצור לוח זמנים ולחלק כל ספר למקטעים לפי הזמן המוקצב לקריאתו.
	לקבוע כמה פרקים או עמודים יש לקרוא בכל שבוע/יום.	לכל מקטע לקבוע תאריך יעד לסיום הקריאה.
שלב שני – מפגשים ושיחות	לקיים דיון ספרותי פעם בשבוע במליאת הכיתה או בקבוצות קטנות.	- לנהל שיחות אישיות עם כל תלמיד על הספר שהם קוראים, כדי להבין את תחושותיהם ומחשבותיהם.
	לדון בפרקים שנקראו: דמויות, עלילה, בעיות ופתרונות, מסרים וכו'.	

שלב שלישי – משימות להערכת התקדמות וסיכומים	לתת לתלמידים משימות קצרות אחרי כל מקטע קריאה. למשל: לסכם פרק, לכתוב מכתב לאחת הדמויות, ליצור תרשים עלילתי – **אוצר מילים**	לאחר סיום הספר, לתת משימה רחבה יותר כמו עבודה יצירתית, מצגת מול הכיתה או חיבור סיכום משמעותי – אוצר מילים

עקרונות להערכת התקדמות

1. בדיקות ודוחות קריאה:

- ליצור בדיקות קצרות של הבנת הנקרא בסוף כל כמה מקטעים.

- לבקש מהתלמידים לכתוב דוחות קריאה שמסכמים את הפרקים האחרונים.

2. מעקב התקדמות אישי:

- לנהל יומן קריאה בו תלמידים יכתבו את מחשבותיהם ותחושותיהם לאחר כל מקטע קריאה.
- לוודא שתלמידים ממלאים את היומן ובוחנים אותו יחד עם התלמידים כדי לעקוב אחר ההתקדמות.

דוגמה פרקטית (לספר "הארי פוטר ואבן החכמים"):

1. חלוקה:

- הספר מחולק ל-17 פרקים.
- נקרא את הספר במשך 10 שבועות
- (יכול להיות מותאם בהתאם לאוכלוסיות שונות של תלמידים).
- נקרא 1-2 פרקים בשבוע, תלוי באורך הפרקים.

2. תאריכי יעד:

- | שבוע 1 | פרקים 1-2 | דיון על בית משפחת דארסלי |
- | שבוע 2 | פרקים 3-4 | הַצָּגַת הָעוֹלָם הַקָּסוּם |
- | שבוע 3 | פרקים 5-6 | המכתב לְהוֹגְוָרְטְס |
- | שבוע 4 | פרקים 7-8 | פגישה עם הרמיוני ורון |
- | שבוע 5 | פרקים 9-10 | מבחן מיון |
- | שבוע 6 | פרקים 11-12 | פגישה ראשונה עם האויב
- | שבוע 7 | פרקים 13-14 | חיפוש אחר אבן החכמים |
- | שבוע 8 | פרקים 15-16 | עימות סופי |
- | שבוע 9 | פרק 17 | סוף הספר |
- | שבוע 10 | סקירה כללית | דיון על הספר, דמויות אהובות, רגעים מרגשים וכו' |

3. מפגשים ושיחות:

בכל שבוע, נדון בפרקים שקראנו.

נענה על שאלות כמו:

- מה היו רגשותיכם בזמן קריאת הפרקים?
- מה היו נקודות השיא של הפרקים?
- מה חשבתם על דמויות חדשות?
- מה חשבתם על פיתוח עלילת הספר?

4. משימות להערכת התקדמות וסיכומים:

שבוע 1:

יצירת מפת עץ משפחה של משפחת דארסלי, כולל התנהגותם כלפי הארי

(5 נקודות)

שבוע 3:

יצירת טבלת "שמות קסומים" (שמות אנשים, מקומות וחפצים קסומים מהספר)

(5 נקודות)

שבוע 6:

יצירת רשימת "דמויות רעות" עם תיאור התכונות שליליות שלהן.

(5 נקודות)

שבוע 8:

כתבו יומן מנקודת מבטו של הארי, המתאר את קשייו ומאבקיו.

(15 נקודות)

שבוע 10:

מצגת על הנושאים הבאים (40 נקודות)

- "הארי פוטר - ילד רגיל או ילד קסום?"
- "מהם הלקחים שקיבלנו מהספר?"
- "איך הספר הזה משפיע עלינו?"
- "היבטים שונים של עולם הקסם שהוצגו בספר"

אוצר מילים חדש – רשימת המילים החדשות שלמדתי: דגומה מהספר ודוגמה חדשה שהשתמשתי בה:

(30 נקודות)

על המורים לרכז ולשמור את כל תהליכי העבודה של התלמידים בצורה מסודרת .

דרכי בקרה

רכז מקצוע העברית ישלח למפמ"ר את פירוט תאריכי ההערכות כפי שיינתנו לתלמידים, ושבהתאם להם יינתן הציון בהתאם לנוהל.

תיערך באמצעותי (בדיקת מפמ"ר) בקרה מדגמית הן במהלך העבודה והן בסופה.

הערה חשובה:

מתווה זה חל על תלמידים בסיווגים של מב"ר וכיתות מדעיות טכנולוגיות. אשר לכיתות של שח"ר/סטארט/טו"ב וכו' יהיה ניתן להציע לי מתווה מיוחד עבור אוכלוסייה זו. יש להגיש את המתווה המוצע עד סוף ספטמבר 2026. איחור בהגשה דינו החלת המתווה הנ"ל גם על אוכלוסיות כאלו.

מפרט התכנים להוראה ולהערכה במסגרת 50% בביתה י"א (015361)

ברכישת שפה שנייה, נודעת חשיבות רבה למעבר בין ארבע אופנויות השפה: האזנה ודיבור, קריאה וכתיבה. הטקסטים ישמשו נקודת מוצא לכתיבה: כתיבת סיכום, כתיבת תגובה על הטקסט ,וכדומה. הטקסטים ישמשו גם נקודת מוצא להבעה בעל-פה :החל בקריאה בקול של הטקסט, דרך הרצאת דברים שיש בה דיווח וכלה בדיון בנושא שעלה בעקבות קריאה של טקסט או של טקסטים.

המטרה שאליה יש לחתור היא שהתלמיד יבצע משימות לימודיות מורכבות בעברית ,הכוללות מעבר בין אופנויות השפה, התבססות על כמה טקסטים ממקורות שונים ומסוגים שונים, ויבצע עיבוד והפקה של טקסטים בכתב ובעל־פה.

חשוב שהלומדים ישתמשו ב**ידע הלשוני** הנלמד ויסתייעו בו בקריאה, בכתיבה, בהבעה בכתב ובעל-פה. הלימוד יהיה כרוך כל העת בהרחבת אוצר המילים והביטויים .**התקינות** הלשונית והמודעות למשלבי הלשון יטופחו במסגרת ההבעה בכתב ובעל-פה.

הדגשים

נושאי הלימוד הם ספיראליים. אפשר לעסוק בהם בנקודות זמן שונות, ברמות העמקה שונות ומהיבטים שונים. הנושאים הלשוניים יילמדו כחלק מהעיסוק בנושאים השונים בתוך הקשר

ולא כחטיבה עצמאית ומנותקת. לכן חשוב שתיבנה תוכנית שנתית הכוללת הקנייה לצד חזרה ותרגול ומקדמת את המיומנויות

האורייניות באופן ספירלי. תוכנית המשלבת הערכה מעצבת הנותנת מענה לשונות ברמות הידע של התלמידים ומקדמת יכולות תקשורתיות לצד פיתוח הבנה מעמיקה של טקסטים כתובים ושל שיח דבור בשפה העברית.

חומרי הוראה מצויים בפורטל הפדגוגי עברית לדרוזים בחטיבה העליונה.

קריאה, האזנה, הבנת הנקרא והבעה בכתב ובעל־פה[1] **50% בכיתה י"א** (015361)				
פרקים	**נושאים**	**פירוט**	**הדגשים**	**חומרי הוראה**
קריאה והאזנה	טקסטים מנוקדים ולא מנוקדים בעברית בסוגות שונות וממקורות ובלבד שיהיו אותנטיים ומהימנים.	קריאה רהוטה ושוטפת	פרק הבנת הנשמע בשאלון הבגרות יכלול קריאה או דיאלוג בהיקף של כ- 300 מילים	סטורי זה כל הסיפור מתלבשים על זה
הבנת הנשמע	האזנה לשיחות כלליות, להרצאות קצרות ולדיונים מעולמות שיח שונים מיומנות להאזנה והבנת הנשמע שימוש במידע מושמע למטרות יישומיות שונות	זיהוי רצף רעיוני מטקסט נשמע, מטקסט מידעי, עיוני וסיפורי הבנת המסר, מטרת הדובר, הרעיון המרכזי זיהוי דוגמאות ונימוקים רלוונטיים להבנת הרצף הרעיוני	. הטקסטים להאזנה יהיו ברמת קושי גבוהה יותר מאלו שנתנו בחטיבות הביניים - ארוכים יותר , אוצר מילים עשיר יותר , תחביר ושיח מורכבים יותר .	מי אני באמת?
הבנת הנקרא	במרכז הפרק יעמדו טקסטים מסוגים שונים בסוגות אלה: ● טקסט מידע ● טקסט טיעון	השאלות תהיינה שאלות בממדי ההבנה השונים על פי המערכת המושגית של פיזה , שאלות מסדר חשיבה גבוה	פרק הבנת הנקרא בשאלון הבגרות יכלול שני טקסטים מסוגים שונים בהיקף כולל של כ־800 מילים	הכדור בידיים שלנו

[1] עקב הספירליות המאפיינת רכישת שפה בכלל ואת תחום הדעת עברית בפרט תהיה חפיפה בין תכנים במסגרת 30% לתכנים במסגרת 70%. ההבחנה תתבטא באורך הטקסטים לקריאה ובמורכבותם בתחום הבנת הנקרא וכן במורכבות תהליכי הכתיבה והיקפיה בתחום ההבעה בכתב.

	• טקסט מדריך (שימושי) ייתכנו טקסטים זעירים, כגון פרסומות, מודעות וטקסטים חזותיים, כגון טבלאות, תרשימים, תמונות **טקסטים בהיקף כולל של כ-800 מילים**.	וכן שאלות על אוצר מילים וביטויים מן הטקסטים.	בהתאם למורכבות הטקסטים. פרק ההבנה יכלול שאלות בזיקה לכל אחד מהטקסטים וכן שאלות של מיזוג מידע בין הטקסטים.	
הבעה בכתב	כתיבת חיבור שבבסיסו הבעת דעה מנומקת ויכלול את רכיבי הטיעון: טענה, נימוקים, טענת נגד, הפרכה/קבלה חלקית של טענת הנגד **היקף הכתיבה כ-250 מילים** (-30 25 שורות) **כתיבת סיכום** של טקסט אחד או יותר.	מטרת הכותב לשכנע את הקוראים בצדקת טענתו כתיבה זו מכילה טענה מרכזית, לעתים התייחסות לטענת- הנגד, ביסוס לטענה בנימוקים, בהוכחות ונתונים, בהסברים, בהדגמות ובהשוואות, מסקנה או המלצה.	פרק הכתיבה בשאלון הבגרות יכלול כתיבה **טיעונית .**	קידום כתיבה

ידע לשוני **50% בכיתה י"א** (015361)	
נושאים	**פירוט והדגשים**
תחביר	התלמיד יכיר את הקשרים הלוגיים; מילות הקישור ומילות השעבוד (זמן, סיבה ותוצאה, תכלית, ויתור וניגוד, מקום, אופן, תנאי (קיים ובטל) בסוגי המשפטים השונים וכן את משמעותם הסמנטית במסגרת המשפט והשיח.
מבנים תחביריים במשפט וביחידת השיח	• המרה בין סוגי המשפטים: פשוט, מחובר ומורכב תוך שמירה על המשמעות הלוגית של המשפט[2] ושימוש תקין במילות הקישור

[2] התלמיד יכיר משפטים מכל הסוגים: פשוט, איחוי, מורכב, לרבות משפטים בעלי חלקים כוללים, משפט בעל נושא סתמי.

	• פירוק משפטים למשפטים עצמאיים • הרכבת משפטים ליחידות שיח.
סיווג תחבירי	• המשפט המחובר (המאוחה) ואיבריו • המשפט המורכב: עיקרי ופסוקית (פסוקית תיאור, פסוקית לוואי, פסוקית נושא, פסוקית נשוא)
ניתוח תחבירי	• חלקי המשפט: תיאורים, מושאים, לוואים • הסגר, פנייה, תמורה ותרומתם למשמעות המשפט
משפטים בעלי מבנה מיוחד	• משפטי ייחוד ומטרת השימוש בו בעברית • משפטים בעלי חלקים כוללים בקשר של הוספה, ניגוד, ברירה משפט בעל נושא סתמי
תקינות תחבירית	• ההתמקדות היא בשימוש התקין ובמשמעות הסמנטית של הקשרים בתוך הקשר במסגרת המשפט או יחידת השיח - שיבוץ והמרות. • תידרש תקינות תחבירית הנדרשת בדיבור יום יומי, בתקשורת בין אישית, בדיבור בציבור ובכתיבה. • יידרש זיהוי שיבושים תחביריים ותיקונם
מבנים תחביריים מודליים	שימוש (שיבוץ והמרות) בצורת שם הפועל במבנים מודליים המביעים עמדה, הזהרה, המלצה או הוראה: צריך, אפשר, אסור, מותר, כדאי, חשוב, רצוי, מקובל + שם פועל ודומיהם
דיבור ישיר ודיבור עקיף	זיהוי, המרה ופיסוק
פונולוגיה (בשירות קריאה רהוטה)	דגשים: קל, משלים, תבניתי הטעמה: מלרע ומלעיל (לצורך דיוק בקריאה ובדיבור) סמני הניקוד
מערכת הפועל	**הכרת דרכי הנטייה והגזירה בשבעת הבניינים וצורני הבניין והגוף של פעלים מהגזרות הבאות: שלמים (כולל מרובעים וגרוניים), נפי"ו, נל"א, נלה"י** הגזרות שלא ייכללו בבחינה: חסרים (חפ"נ, חפי"צ), נפ"א, נע"ו/י, כפולים (ע"ע), פעלים מורכבים.
מערכת השם	מיון של שמות לפי **שורש ומשקל** ,**בסיס וצורן סופי** ,**בסיס ובסיס** (הלחם בסיסים) שורש ומשקל: שמות פעולה; משקלים אלה: מִקְטָל, מִקְטָלָה , מַקְטֵל, מַקְטֵלָה, קַטָּל, קַטָּלָת, קִטָּלוֹן, תַּקְטִיל – מן הגזרות: **שלמים** (כולל מרובעים ואותיות גרוניות), **נפי"ו, נל"א, נלה"י** בסיס וצורן סופי:X ית, Xיה, Xות, Xי, Xן

תיקוני הגייה[3]	בחירה בצורה התקנית של הפועל ושל השם במשפט, תיקון צורה שגויה (עם נימוק או בלי נימוק) , בחירה או כתיבה של הצורה הנכונה בהקשרה . **לשימושכם ראו נספח: דוגמאות לשיבושי לשון ותיקוני הגייה להוראה**
שם המספר	שימוש תקין בשם המספר, באותיות השימוש ובמילות היחס

מערכי שיעור כמו גם פעילויות ומשחקים בנושאים לשוניים כאן

מפרט התכנים להוראה ולהערכה במסגרת (15386) 20% בכיתה י"ב

רשימת נושאים לשאלון 015386 (עברית דבורה) - מועדי חורף וקיץ תשפ״ז

הנושאים ישמשו עבור הפרק הראשון במבחן התפעולי **שיתקיים במועדי** חורף וקיץ תשפ״ו**.**

פרק ראשון - נושא אישי

רשימת נושאים:

1. **המשפחה שלכם:** תארו את מהות הקשר וחוויות משותפות שלכם עם בני המשפחה שלכם.
2. **החבר הטוב ביותר שלכם:** תארו את מהות הקשר וחוויות משותפות שלכם עם החבר הטוב ביותר שלכם.
3. **מנהגים רצויים ומנהגים לא רצויים בעיניכם בחברה שלכם:** ספרו על מנהגים בחברה שלכם שתורמים לחייכם האישיים או על מנהגים בחברה שלכם שמפריעים לחייכם האישיים.
4. **שינוי שביצעתם או שתרצו לבצע בחייכם:** ספרו על שינוי כלשהו שביצעתם בחייכם או שתרצו לבצע, שקשור למנהג או להרגל שלכם (בתחום האישי, החברתי או הלימודי).
5. **פעילות שאהובה עליכם:** ספרו על פעילות שאתם אוהבים לעשות (לבד, עם בני המשפחה, עם חברים או עם חברים לכיתה).

[3] תיקוני ההגייה במערכת הצורות הם חלק מהלמידה המעמיקה הנדרשת במערכת הצורות וחוליה חשובה בזיקה שבין הידע המטה־לשוני ובין מימושו בדיבור היום־יומי, בתקשורת הבין־אישית ובדיבור מול קהל. כדי להבין היטב את מערכת הצורות נדרשים גם ענייני תקינות והגייה, המעסיקים תדיר את הציבור הרחב. אי לכך בהוראה ובהיבחנות יושם דגש על טעויות **שכיחות** בשפה הדבורה. במקרים שהודגשו להוראה ולהיבחנות נלקחה בחשבון שכיחות הטעות בשפה הדבורה.

6. **דמות שהשפיעה על חייכם:** ספרו על דמות שהשפיעה על חייכם (בן או בת משפחה, מורה או מורָה, מדריך או מדריכה, דמות מתחומי הספורט או הבידור).
7. **מתנה שקיבלתם או שהייתם רוצים לקבל:** ספרו על מתנה שקיבלתם או שהייתם רוצים לקבל (מבני משפחה קרובים או רחוקים, מחברים או מחברים לכיתה).

פרק שני – שירים קלאסיים ישראליים (פזמונים)

פרק זה יתמקד בהוראת פזמונים במהלך השנה (פרטים בהמשך).

	פזמונים	מילים	ביצוע
1	אנשים טובים באמצע הדרך	https://did.li/QAhsl	https://did.li/uG1gT
2	יש לי ציפור קטנה בלב	https://did.li/LRsUY	https://did.li/ApPOf
3	הסיפור על האיש הירוק	https://did.li/9LJ6q	https://did.li/kenba
4	ברוש	https://did.li/H9DmC	https://did.li/53Ux5
5	איך שיר נולד	https://did.li/aMJ6q	https://did.li/menba
6	עוף גוזל	https://did.li/bMJ6q	https://did.li/J9DmC
7	עניין של זמן	https://did.li/hvyDN	https://did.li/73Ux5

פרק שלישי – סרטונים - **אין שינוי**

מחוון להערכה (עדכני):

https://meyda.education.gov.il/files/druze_circassian/hebrw/indextohebrewdevorah.pdf

היבחנות ברמה מוגברת: יחידות ההרחבה בעברית למגזר הדרוזי

אחת ממטרות המקצוע **עברית במגזר הדרוזי** היא שיפור הכשירות האוריינית הדבורה (עברית מדוברת) והכתובה (הבעה בכתב) בשפה העברית לשם טיפוח בוגר אורייני המסוגל להביע את מחשבותיו ודעותיו בכתב ובעל־פה. לשם מימוש יעד זה, יילמד חומר הלימוד ביחידות ההרחבה בצורה ספיראלית ומצטברת תוך שילוב ארבע מיומנויות השפה (האזנה, קריאה, דיבור וכתיבה). בכל אחת מהיחידות תועמד במוקד ההוראה מיומנות מרכזית אחת שיתלווה לה תוצר לימודי.

שכבת גיל	משקל	סוג ההערכה	סמל שאלון
כיתה י"ב	35%	בחינת חיצונית מתוקשבת בעברית דבורה	015286
כיתה י"ב	35%	בחינה חיצונית בכתב	015271
כיתה י"ב	30%	כתיבת עבודת חקר במסגרת הערכה חלופית בית ספרית	015283

הוראה והערכה בית ספרית במסגרת 30% (סמל דיווח 015283)

רכה בית ספרית במסגרת 30% (סמל דיווח 015383)

שם הפרויקט: אדם וטבע – ניבים, פתגמים ודימויים מעולם החי והצומח (ראו נספח 1)

מטרת העל: העשרת הידע הלשוני והבין־תרבותי באמצעות חקר ניבים וצירופים בשפה העברית.

אחת ממטרות הלימוד המרכזיות במקצוע היא קידום הכשירות האוריינית בשפה העברית, תוך דגש על העשרת אוצר המילים בקרב הלומדים. נדבך זה יבוא לידי ביטוי בכל יחידות ההרחבה ויהווה בסיס לפיתוח מיומנויות השפה.

במסגרת ההוראה וההערכה הבית־ספרית תינתן תשומת לב מיוחדת לניבים, ביטויים וצירופי לשון רווחים בעברית הכתובה והדבורה. מאחר שהשפה העברית נוטה לעשות שימוש תדיר בדימויים מעולם הטבע, החי והצומח לשם תיאור תכונות אופי, התנהגויות ומצבים חברתיים – בשנת הלימודים הקרובה תתמקד הפעילות הלימודית והעבודה על הפרויקט המרכזי בעיסוק מעמיק בניבים וביטויים הקשורים לבעלי חיים ולעולם הצומח.

מהלך הפעילות:

במהלך הפרויקט יבחרו התלמידים 10-15 ניבים או פתגמים הכוללים דימויים מעולם החי או הצומח (רצוי להתמקד בתמה מסוימת, כגון "בעלי חיים מבויתים", "חיות בר" או "עצים ופירות"). התלמידים יידרשו:

- להסביר את המשמעות המילולית והאידיומטית של כל ניב, ביטוי או פתגם.
- לפרק את הניב למרכיביו – ולהבין את משמעותה של כל מילה.
- לבדוק את גלגולו ושימושו של הניב בשפה העברית כיום, תוך הסתייעות ב"ניבון" או במקורות נוספים.
- לחפש ניב או פתגם מקביל בשפה הערבית ולקשר ביניהם (תוך עמידה על דמיון/שוני בתרבות ובמשמעות).
- לאתר דוגמאות לשימושים אותנטיים של הניבים מתוך מקורות אינטרנטיים, כתבות או שיח יומיומי.
- לבנות תוצר מסכם – משחק אינטראקטיבי המבוסס על הניבים שנלמדו (כגון חידון, קלפים, לוח משחק).

עקרונות ההוראה והלמידה בפרויקט:

- **למידה פעילה** – התלמידים יעסקו באיסוף מידע, חקר וגילוי באופן עצמאי ובהנחיית המורה.

- **למידת עמיתים** – התלמידים יעבדו בצוותים תוך שיתוף פעולה והפריה הדדית.
- **למידה חווייתית** – הפעילות הלימודית תשלב אלמנטים של משחק ומשחוק לשם הגברת המעורבות וההנאה בלמידה.

הדגשים הפדגוגיים בפרויקט:

- חיזוק מיומנויות של חקר ולמידה עצמאית.
- טיפוח מוטיבציה ללמידה מתוך עניין ומשמעות.
- חיזוק מיומנויות תקשורת בין-אישית ועבודת צוות.
- קידום למידה דיאלוגית המבוססת על הקשבה והבעת דעה.
- פיתוח כישורי הבעה בעל־פה ובכתב, בהתאם לרמת השפה של הלומדים.
- עידוד חשיבה השוואתית בין־לשונית ובין־תרבותית ככלי להבנת השפה והחברה.

הערכה: (ראו נספח 2)

במהלך השנה יתעדו התלמידים את תהליך הלמידה והעבודה בצוותים. הערכה מעצבת תתקיים בתחנות שונות על פי ההתקדמות ותתועד. בסיום הפרויקט, יציגו הצוותים את תוצריהם הסופיים לצורך קבלת משוב, רפלקציה והערכה מסכמת.

נספח 1

מאגר ניבים, ביטויים וצירופי לשון הכוללים מעולם החי והצומח

תמה מרכזית	ניב / ביטוי / פתגם	פירוש
בעלי חיים	להיות זנב לאריות ולא ראש לשועלים	עדיף להיות אחרון או חלש בין אנשים חכמים, מכובדים וטובים (האריות), מאשר להיות ראשון ומנהיג בין אנשים בינוניים או ערמומיים (השועלים).

תמה מרכזית	ניב / ביטוי / פתגם	פירוש
בעלי חיים	בקצב צב	באיטיות רבה מאוד
בעלי חיים	דמעות תנין	בכי מזויף, הפגנת צער שאינו אמיתי
בעלי חיים	זאב בעור כבש	אדם צבוע, מתחזה לטוב לב אך הוא מסוכן
בעלי חיים	כצאן לטבח	הליכה ללא התנגדות אל מול סכנה
בעלי חיים	סוס עבודה	אדם חרוץ ועמיד שנושא בנטל כבד
בעלי חיים	כדג במים	מרגיש בנוח, נמצא בסביבה הטבעית והמוכרת לו
בעלי חיים	כמו פיל בחנות חרסינה	אדם מגושם שגורם לנזק או מבוכה בסביבתו
בעלי חיים	לא מדובשך ולא מעוקצך	אין צורך לא בטובה שלך ולא ברעה שלך
בעלי חיים	להרוג שתי ציפורים במכה אחת	להשיג שתי מטרות בפעולה אחת

תמה מרכזית	ניב / ביטוי / פתגם	פירוש
בעלי חיים	לעורר מתים / להעיר דובים מרבצם	לעורר בעיות או סכסוכים ישנים שהיו רגועים
עולם הצומח	איש תחת גפנו ותחת תאנתו	מצב של שלום, ביטחון, שלווה ורווחה כלכלית
עולם הצומח	אבות אכלו בוסר ושיני בנים תקהינה	הבנים נענשים על חטאי אבותיהם
עולם הצומח	דובדבן שבקצפת	החלק הטוב, המעשיר והיפה ביותר מתוך מכלול
עולם הצומח	הכה שורשים	נקלט היטב, הפך לחלק קבוע ויציב במקום
עולם הצומח	החזיק בענף הרך	נשען על טיעון חלש או על הגנה לא יציבה
עולם הצומח	אם בארזים נפלה שלהבת, מה יגידו אזובי הקיר?	אם החזקים/המנהיגים נכשלו, מה יעשו החלשים?
עולם הצומח	לעקור מן השורש	לגרש או לחסל תופעה שלילית לחלוטין

תמה מרכזית	ניב / ביטוי / פתגם	פירוש
עולם הצומח	קוצים בעיניים	מטרד, דבר שמפריע ומציק מאוד
עולם הצומח	קטף את הפירות	נהנה מהתוצאות הטובות של עבודתו הקשה
עולם הצומח	רקב באשכול	קלקול או שחיתות בתוך קבוצה טובה
עולם הצומח	תפוח אדמה לוהט	נושא רגיש ומסובך שכולם מנסים להתחמק ממנו

נספח 2

מחוון לבדיקת תוצר למידה בנושא ניבים ופתגמים (החי והצומח)

הערות כלליות:

המחוון נועד להעריך את איכות המחקר ואת איכות התוצר הסופי כאחד. בהערכה הכוללת יש להביא לידי ביטוי את התפקוד הכללי של התלמיד בתהליך העבודה – היחס למקצוע, עמידה בלוחות זמנים, ושיתוף הפעולה עם חברי הצוות.

מחוון להערכה:

קריטריון	פירוש	אחוז
1. תוכן ועומק המחקר		**40%**

קריטריון	פירוש	אחוז
א. הבנת הניבים והפתגמים	התלמיד מסביר את המשמעות המילולית והאידיומטית של כל אחד מ-10-15 הניבים שנבחרו. ההסברים ברורים, מדויקים ומעידים על הבנה מעמיקה.	15%
ב. פירוש ואטימולוגיה	התלמיד מפרק את הניבים למרכיביהם ומנתח את הקשר בין עולם החי/הצומח למשמעות המושאלת. חוקר את מקור הניב בעברית.	5%
ג. ניתוח השוואתי (עברית-ערבית)	התלמיד מוצא ניב/פתגם מקביל בשפה הערבית (למשל, שימוש באותה חיה או חיה אחרת בעלת משמעות דומה), ומשווה בין ההקשרים התרבותיים.	10%
ד. שימושים אותנטיים	התלמיד מביא דוגמאות מגוונות לשימוש אותנטי בניבים בחיי היום-יום, מתוך מקורות אינטרנטיים, מדיה כתובה או שיח דבור.	10%
2. תוצר סופי		**40%**
א. יצירתיות ומקוריות	התוצר (המשחק האינטראקטיבי) חדשני, מעוצב סביב תמת הטבע/החיות ומעיד על השקעה פדגוגית מקורית.	15%
ב. איכות ותפקוד	המשחק עשוי היטב, תקין מבחינה טכנית או פיזית, קריא וקל להפעלה על ידי משתתפים אחרים בכיתה.	10%
ג. ערך פדגוגי	התוצר מהווה כלי למידה יעיל המאפשר לשחקנים ללמוד, לשנן ולהבין את הניבים שנחקרו בצורה חווייתית.	15%

קריטריון	פירוש	אחוז
3. ארגון והצגה		**20%**
א. מבנה העבודה	העבודה מאורגנת היטב, בעלת רצף הגיוני, ומפרידה בצורה ברורה בין חלקי המחקר התיאורטי לתוצר המשחקי.	10%
ב. שפה ודקדוק	השפה שבה נכתבו המחקר והמשחק היא ברורה, תקנית, נכונה תחבירית ונטולת שגיאות כתיב או ניסוח.	10%

מפרט התכנים להוראה ולהערכה במסגרת (15286) 35% בביתה **י"א או י"ב**

הבחינה תתחלק לשלושה פרקים:

- פרק ראשון (35%) – שאלה אחת עד שתי שאלות (תהיה אפשרות בחירה – פרטים בהמשך) על קטעי מידע שונים שיצורפו לחוזר זה. השאלות בפרק זה יעסקו בהבנה וביכולת של מיזוג מידע בין קטעי המידע השונים.
- פרק שני (35%) – שתי שאלות גנריות (חובה) המבוססות על מתווה 15283 אשר פורסם בחוזר זה
- פרק שלישי (30%) – שתי שאלות חובה על סרטון מתוך סדרה ישראלית, כגון "בין הצלצולים" של מט"ח. בשאלות אלו התלמידים יידרשו לשתי רמות: **שאלה תיאורית** (מה קרה? תאר את...) **ושאלה פרשנית** (מה המשמעות של/מה אתה חושב על).

לוט במתווה - קטעי המידע לשנה זו

קטע ראשון (מעובד) – בעמוד הבא

https://www.calcalist.co.il/world_news/article/skgyxkpgn

קר, מתחמם, לוהט: כך משבר האקלים ישנה את חיי האנושות

יום כדור הארץ יצוין בסימן של כישלון מדינות העולם להאט את הסלמת משבר האקלים. "כלכליסט" ממפה את ההשלכות הצפויות של אוזלת היד

כמדי שנה, מדינות רבות בעולם מציינות את יום כדור הארץ - מסורת שהחלה עוד בשנות ה־70 במטרה להעלות את המודעות למאבק במשבר האקלים ולצורך בהגנה על משאבי הטבע עבור הדורות הבאים. אלא שלאנושות אין השנה הרבה סיבות טובות לחגוג.

הפעילות האנושית מובילה את כדור הארץ למשבר מחריף. דו"ח מדעני האקלים של האו"ם שפורסם בחודש שעבר מבהיר, כי רק אם ננקוט בפעולה כעת כדי להגביל את ההתחממות הגלובלית, הדורות הנוכחיים והעתידיים יחיו בעולם חם ושונה בהרבה מזה שאנו מכירים כיום. העולם כבר התחמם ב־1.1 מעלות צלסיוס בממוצע בהשוואה לעידן הטרום תעשייתי, וכיום לא נותרה כמעט פינה שאינה מושפעת משינויי האקלים.

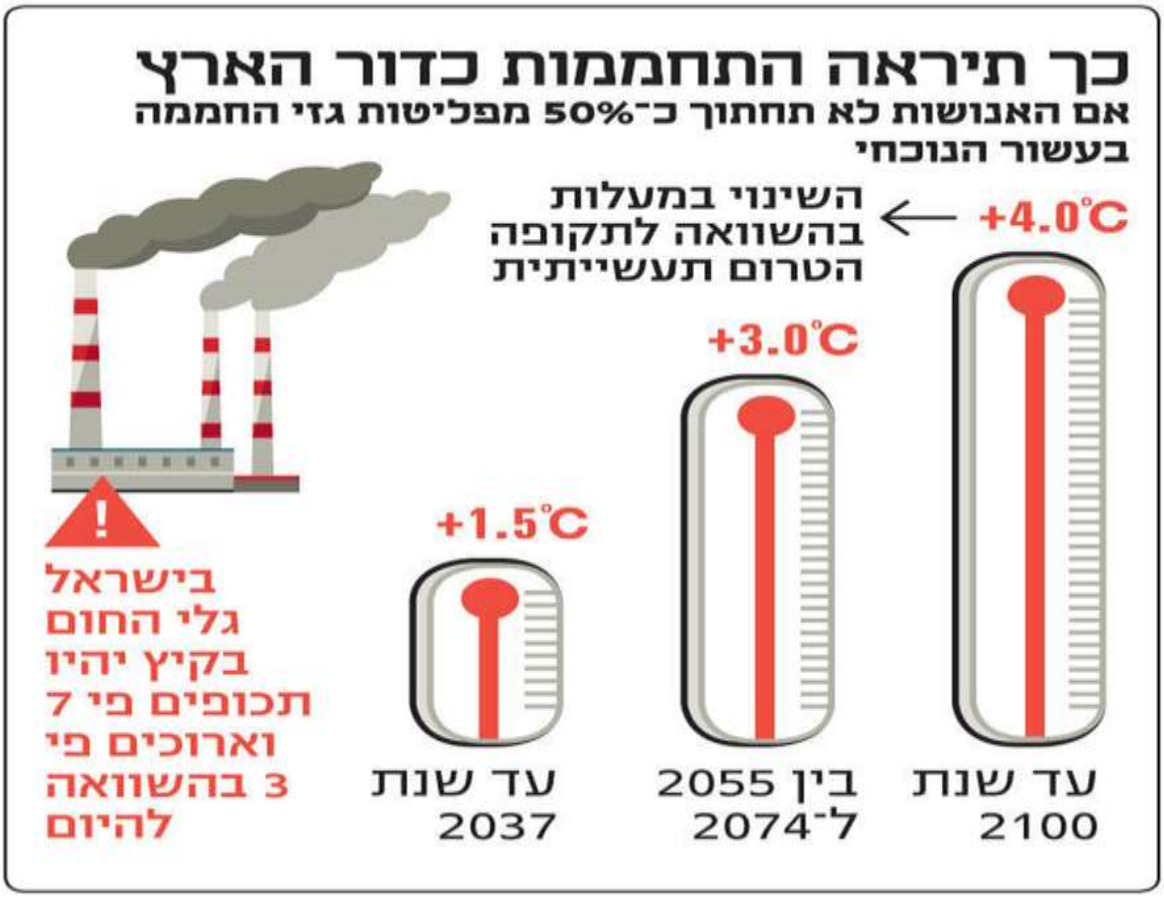

ככל שיחלפו השנים ללא פעולה משמעותית, כך תחריף הפגיעה של שינויי האקלים בבריאות, בביטחון המזון ובפרנסה. ישובים ייהפכו בלתי ראויים למגורים בשל עליית הטמפרטורה או גובה פני הים, מערכות אקולוגיות יקרסו ומיני בעלי חיים ייכחדו. ההזדמנות להימנע מההשפעות הגרועות ביותר של המשבר האקלימי עדיין קיימת, אך ככל שמדינות העולם יימנעו מצעדים נחרצים, כך חלון ההזדמנויות לפעולה ילך וייסגר.

המשבר הכלכלי יחריף, מחירי המזון יטפסו

את המחיר של המשבר האקלימי משלמת הכלכלה כבר היום, והוא ילך ויעלה ככל שהמצב יחריף. בעשור האחרון הסתכמו הנזקים הישירים של אסונות כאלה בכ־1.3 טריליון דולר. לפי הערכות שונות, הסערות בעולם גרמו לנזקים בהיקף של 260 מיליארד דולר ב־2022. מדובר בסכום גבוה משמעותית מהממוצע השנתי שנרשם בעשור האחרון, העומד על 207 מיליארד דולר.

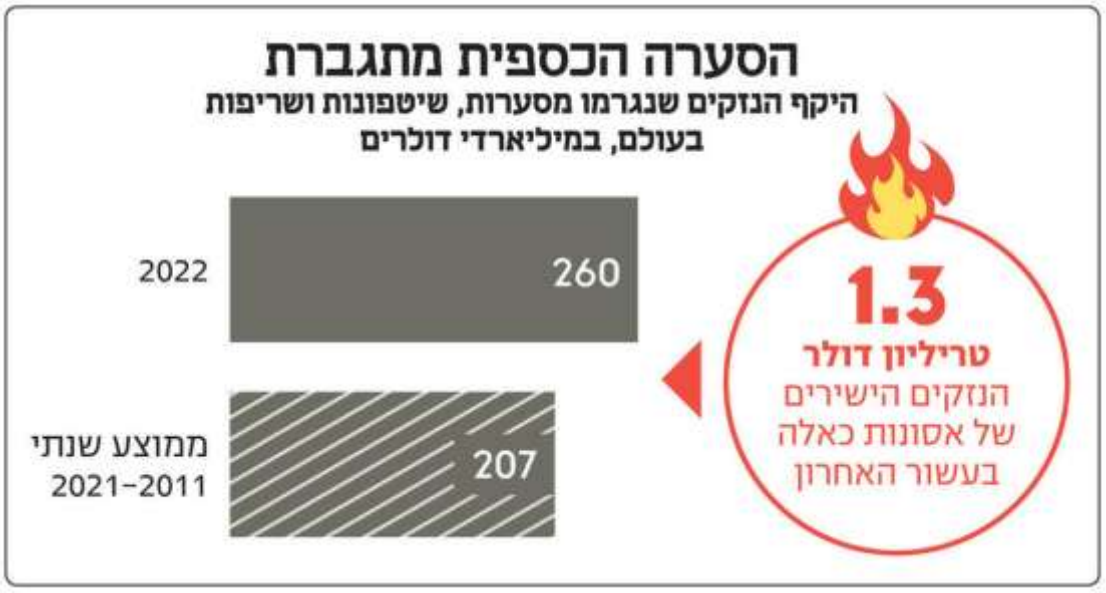

גלי חום שהולכים ומתרבים מובילים גם הם לנזקים כלכליים כבדים באובדן יבולים, עליהם נסמכות מערכות המזון. המשמעות המיידית היא עליית מחירי מזון וסחורות, ובעתיד גם ימים רצופים וארוכים בהם עבודות שונות המתבצעות מחוץ למזגן כמו בנייה או חקלאות, לא יוכלו להתבצע בשעות היום.

מעלות החום יזנקו, שריפות יתעצמו

כל עלייה קטנה ביותר של מעלה (דרגת חום) היא קריטית ומגבירה את הסיכוי לאסונות טבע ולפגיעה במערכות כדור הארץ. אם מדינות העולם לא יורידו במהלך העשור הנוכחי כמחצית מפליטות גזי החממה, הרי שעד שנת 2037 יתחמם כדור הארץ במעלה וחצי נוספות, ובין השנים 2055 ל־2074 ב־3 מעלות, ועד סוף המאה ה – 21 עלולה ההתחממות להגיע לסף של ארבע מעלות חום.

הקיץ יהפוך יבש יותר, שריפות רבות יותר, בצורות ממושכות וצמצום של מקורות המים. לכל אלו יש כבר היום השפעה קשה על העולם. כך למשל, מאז ינואר 2021 נאלצו מיליון מתושבי סומליה לנטוש את בתיהם בחיפוש אחר מזון, זאת בעקבות הבצורת הקשה ביותר שפקדה את ארצם ב־40 השנים האחרונות.

מה צפוי במדינת ישראל? בחודשי הקיץ ייתכנו שני גלי חום קיצוניים שיימשכו 3-4 ימים ושבהם הטמפרטורה תגיע עד 49 מעלות צלסיוס. צריכת החשמל תעלה בשיעור של 10% מהשיא, ובמקביל כמות המשקעים השנתית תרד ב־15%-30%.

בעלי חיים ואלמוגים ייעלמו

משבר האקלים מוביל למשבר אקולוגי חמור. כמיליון מיני בעלי חיים כבר נמצאים בסכנת הכחדה מוחשית, ובהתחממות של 2 מעלות נאבד 99% משוניות האלמוגים. הסבת שטחי טבע ובתי גידול למטרות של בנייה, הקמת תשתיות והכשרת שטחים חקלאיים אחראית כיום על אובדן של 75% ממיני הצמחים ובעלי החיים בעולם.

כלכלות חזקות יחסלו משאבים

אם העולם כולו היה צורך משאבים כמו ארה"ב, היו נדרשים חמישה כדורי ארץ כדי לספק אותם. אם העולם כולו היה צורך משאבים כמו גרמניה היו נדרשים שלושה כדורי ארץ, ואם העולם כולו היה צורך משאבים כמו ישראל היו נדרשים 2.9 כדורי ארץ.



לפי דו"ח שפורסם באחרונה, ארה"ב אחראית על 27% מהשימוש העודף בחומרים, והאיחוד האירופי ובריטניה על 25%. מדינות אחרות בעלות הכנסה גבוהה כמו אוסטרליה, קנדה, יפן וסעודיה אחראיות ביחד על 22% מצריכת המשאבים. לשם השוואה, מדינות עניות יותר בדרום כדור הארץ צרכו יחדיו 8% בלבד מהמשאבים.

צריכת היתר של מוצרים כמו כלים חד־פעמיים מגיעים למזבלות ונשארים שם לזהם את הטבע במשך שנים ארוכות. צריכה מופרזת גורמת להשפעות הרסניות של שינויי האקלים והיא כוללת גם הלבשה, קוסמטיקה, אלקטרוניקה ומזון.

פסולת הפלסטיק תמשיך להיערם

העולם מייצר כיום 400 מיליון טונות פלסטיק בשנה לעומת 2 מיליון בלבד בשנות ה־50. כמיליון בקבוקי פלסטיק נרכשים ברחבי העולם בכל דקה. על מנת לייצר בקבוק מים נדרשת כמות אנרגיה גדולה פי 2,000 כמעט מזו הנדרשת לייצור מי ברז. ומיחזור? רק 9% מהפלסטיק שיוצר עד היום אכן עבר מיחזור.

<u>קטע שני (מעובד)–</u>

https://www.israelhayom.co.il/news/environment/article/15497972

בעוד כ-800 מיליון איש בעולם סובלים מרעב - יותר ממיליארד מנות נזרקות כל יום

שליש מהמזון בעולם הולך לפח - כך קובע דו"ח חדש של האו"ם • זריקת המזון פוגעת בין השאר בכדור הארץ ובאקלים - זאת משום שרוב מכריע של הפסולת מוטמן באדמה ומייצר גז רעיל • ככל שההתחממות הגלובלית מתגברת - כך זריקת מזון מקולקל מתרבה

שליש מהמזון בעולם נזרק לפח: דו"ח חדש וקשה של האו"ם חשף כי כל יום העולם זורק לפח יותר ממיליארד מנות מזון. בכל שנה רמת זריקת המזון של העולם עומדת על 1.05 מיליארד טונות.

הנתון הזה מצטרף לעובדה שכ-13 אחוז מהתוצרת העולמית במקומות הגידול נהרסת בתהליך ההובלה של המזון אל המשווקים השונים.

המצב הבזבזני הזה מתקיים בעולם כאשר במקביל על פי נתוני האו"ם 783 מיליון בני אדם בעולם סובלים מרעב, וכשליש מאוכלוסיית העולם סובלת מחוסר ביטחון תזונתי. במילים אחרות, ניצול טוב יותר של המזון בעולם היה פותר את בעיות הרעב וחוסר הביטחון התזונתי בכדור הארץ.

הדו"ח שמתייחס לשנת 2022 חילק לתחומים שונים את אחוזי זריקת המזון, ומציין כי משקי בית זרקו 631 מיליון טונות של מזון בשנת 2022, שהם 60% מהמזון שנזרק. מסעדות ושירותי מזון זרקו 28% וחברות אחרות זרקו 12%. האדם הממוצע זורק כל שנה 79 קילוגרם של מזון.

נתון מעניין שמתגלה בדו"ח הוא שתופעת זריקת המזון קיימת לא רק במדינות עשירות, אלא גם במדינות בעלות הכנסות בינוניות. למעשה הפער בין שני הסוגים האלו של המדינות עומד על 7 קילוגרמים בלבד.



מעבר לאובדן האוכל, זריקת המזון פוגעת באופן ברור מאוד בכדור הארץ ובאקלים, זאת משום שרוב מכריע של הפסולת מוטמן באדמה ומייצר גז מתאן רעיל בתהליך הפירוק. המתאן הוא גז רעיל שבעשרים (20) השנים הראשונות לקיומו הוא מחמם את האטמוספירה פי 80 מהפחמן הדו חמצני ($2CO$) ובכך תורם להגברת התחממות כדור הארץ והחמרת משבר האקלים.

יש לציין כי המדינות שבהן יותר מזון מתקלקל הן המדינות החמות, כיוון שקשה בהן יותר להוביל את המזון ולאחסן אותו. משום כך התחממות של העולם רק תגדיל את זריקת המזון.

"בזבוז המזון הוא ממש טרגדיה עולמית. מיליונים בעולם רעבים כאשר כל יום מזון נזרק לפח", אמרה מנהלת התוכנית הסביבתית העולמית של האו"ם .לדבריה "זו לא רק סוגייה הקשורה לחלוקה טובה יותר של המזון בעולם, אלא סוגייה של הפסולת שנזרקת וגורמת לנזקי טבע ולנזקים לטבע".

<u>קטע שלישי (מעובד)</u>

https://www.renault.co.il/magazine/green-life.html

חיים ירוקים: זה לא רק אקולוגי – זה משתלם

עם כל החשיבות של חשיבה אקולוגית, פתרונות ירוקים יכולים לשפר מאוד את איכות החיים שלנו ולפנק אותנו בדרגות חום (טמפרטורות) נעימות יותר, בבטיחות, באוויר צח וכן, גם בהפחתות מחירים

בית חכם: הבית יתכונן ויחסוך באנרגיה

היכולות החדשות לשלוט בזרימת האנרגיה בבית שלנו ישפיעו לטובה על חיינו. החיבור מרחוק באמצעות אפליקציות אל מערכת החשמל הביתית אפשרי בין אם אנחנו מייצרים חשמל לעצמנו (למשל באמצעות לוחות סולריים) ובין אם אנחנו מחוברים לרשת הארצית. באמצעות שליטה כזאת אפשר לשפר את חיינו בשתי דרכים מרכזיות. האחת היא באיכות החיים: אפשר לקבוע באופן אוטומטי מתי יידלקו ויכבו האורות בכל מקום שנרצה, וחשוב מכך מתי בדיוק תפעל מערכת המיזוג. כך, למשל, נוכל להגיע אל הבית שיחכה לנו מחומם או מקורר, לפי החשק. שיפור החיים השני הוא בחיסכון הגדול בכסף, בכך שנוכל לזהות אילו רכיבים מבזבזים לנו חשמל רב ומתי כדאי לנו לצרוך חשמל מהרשת הארצית. כך נוכל לנהל את מערכת האנרגיה הביתית טוב יותר.



גגות ירוקים: אוויר נקי ובית נעים

במקומות שונים בעולם הולכת ומתפתחת תרבות ירוקה של גגות צומחים. נטיעת דשא וצמחים נוספים על הגג דורשת תחזוקה, אולם היתרונות של פרויקט כזה גדולים. צמחייה על הגג מבודדת היטב את הדירות שתחתיו מפני טמפרטורות קיצוניות, קרות או חמות.

צריכת האנרגיה של הצמחים שואבת חום מהשמש ובכך מפחיתה עומס חום נוסף.
מעבר לבידוד המשופר, צמחים נוספים בסביבה הביתית, השכונתית והעירונית, משפרים מאוד את איכות האוויר ובכך משפרים את הבריאות ומונעים מחלות. וכן מפנקים אותנו באוויר צח.



תחבורה חכמה: יותר מרחבים עירוניים בטוחים להולכי רגל

מיטב המוחות פועלים כיום לשיפור דרמטי של יעילות התחבורה. שימוש במכוניות אוטונומיות, במערכות תקשורת חכמות, בטכנולוגיות בקרה ובמערכות הנעה חשמליות וסוללות – כל אלו ישפרו באופן מהותי את רמת הבטיחות של כל משתמשי הדרך. חיישנים ומצלמות יוודאו שאלו לא יפגעו באלו, וכל זאת תוך שיפור דרמטי באיכות החיים והשלווה ברחבי היישוב.

מכונית חשמלית: תחבורה עירונית שקטה ורחובות הומי אדם

כשהעולם יעבור להסתמך בעיקר על כלי רכב חשמליים, וזה לא יקרה בעוד הרבה זמן, אנחנו ניהנה ממהפכה באיכות החיים. הדבר הכי משמעותי, שנראה שנתרגל אליו בתוך דקות, יהיה השקט. מנועים חשמליים כמעט שאינם נשמעים, ועל כן המכוניות ושאר כלי התחבורה סביבנו יהיו שקטים במיוחד. ומה נשמע במקום זאת? קולות ילדים ובני משפחה, דיבורים, משבי רוח ואת קולות בעלי החיים, שגם הם יחזרו לשמוע את מה שהתרגלו אליו במשך מיליוני שנים – קולות של טבע וחיים ולא של מכונות.

טיסות חשמליות: הפחתת מחיר וטיסה נעימה

השיפורים שנעשים בסוללות, במשך הטעינה שלהן ובעלותן צפויים להביא למהפך בשימוש בהנעה חשמלית, לא רק בתחום המכוניות אלא באמצעי תחבורה רבים נוספים ובהם טיסות.



לא רבים מודעים לכך שלאור השיפורים הטכנולוגיים, במקביל למהפכת המכוניות החשמליות, מתרחש כיום מרוץ לפיתוח מטוסים חשמליים. כמו במכוניות, טיסות חשמליות צפויות להוזיל את העלות באופן משמעותי ואולי אף לשפר את מהירות הטיסה ואיכות החיים בה.

קטע רביעי (מעובד)

https://portal.macam.ac.il/article/future-of-jobs-report-2025

דוח עתיד שוק העבודה העולמי 2025

תקציר הדו"ח המעובד בעברית מבוסס על:

Saadia Zahidi (2025). Future of Jobs Report 2025

(לדוח המלא באנגלית)

מקצועות וכישורים שהביקוש להם צפוי לעלות – נקודות כלליות

- תפקידים הקשורים לטכנולוגיה הם המשרות הצומחות במהירות ביותר במונחי אחוזים, כולל מומחי בינה מלאכותית ולמידת מכונה ומפתחי תוכנה ואפליקציות.
- משבר האקלים העולמי צפוי להגדיל את הביקוש לתפקידים כגון מהנדסי אנרגיה מתחדשת, מהנדסי סביבה ומומחי רכב חשמלי ואוטונומי.
- אוכלוסיות מזדקנות צפויות להניע צמיחה במשרות בריאות כגון אנשי מקצוע בסיעוד.
- אוכלוסיות בגיל העבודה יניעו צמיחה במקצועות הקשורים לחינוך, כגון מורים ומרצים להשכלה גבוהה.

- משרות בכלכלת הטיפול, כגון אנשי מקצוע בסיעוד, אנשי מקצוע בעבודה סוציאלית וייעוץ ועוזרי טיפול אישי צפויות גם הן לצמוח משמעותית במהלך חמש השנים הבאות.

מקצועות וכישורים שהביקוש להם צפוי לרדת – נקודות כלליות

- עובדי פקידות ומזכירות, כולל קופאים ופקידי כרטיסים ועוזרים מנהליים צפויים לראות את הירידה הגדולה ביותר במספרים מוחלטים.
- התפקידים המתכווצים במהירות יכללו פקידי שירות דואר, פקידי בנק ופקידי הזנת נתונים.

רקע כללי:

לפני כ-12 אלף שנה, בתקופת המהפכה החקלאית, עברו בני האדם ממצב של ציידים למצב של חקלאות מאורגנת. לפני כ-250 שנה, המהפכה התעשייתית שינתה שוב את מהות העבודה האנושית. כעת, בעשור השלישי של המאה ה-21, אנו ניצבים בפני מהפכה שלישית - **מהפכת הבינה המלאכותית** .

עם כניסתנו לשנת 2025, הסיפור האנושי הגדול משתנה בקצב שלא נראה מעולם. בדיוק כפי שהמצאת הכתב שינתה את יכולתנו לאסוף ולעבד ידע, כך הבינה המלאכותית משנה את עצם היכולת שלנו לייצר ידע ולהשתמש בו. אך בניגוד למהפכות קודמות, הפעם השינוי מתרחש תוך דור אחד, לא על פני מאות שנים.

זוהי אינה רק עוד התפתחות טכנולוגית. זוהי התמודדות עם שאלות מהותיות: מהי משמעות העבודה האנושית בעידן שבו מכונות יכולות לחשוב? מה קורה לעצם הזהות האנושית כאשר המיומנויות שהגדירו אותנו במשך אלפי שנים הופכות למיותרות?

דוח זה מבוסס על נתונים שנאספו מיותר מאלף מעסיקים גלובליים, המייצגים למעלה מ-14 מיליון עובדים ב-22 ענפים וב-55 מדינות. אך מעבר למספרים הללו מסתתר סיפור אנושי מורכב - סיפור של חברות שלמות המתמודדות עם שינוי קיומי. הדוח אינו רק מתאר מה יקרה לשוק העבודה; הוא מתאר מה יקרה לאנושות. הבנת מגמות אלו היא קריטית למערכת החינוך, שתפקידה להכשיר את בוגריה לעולם העבודה, ולעולם בכלל.

מגמה ראשונה - הרחבת הנגישות הדיגיטלית

60% מהמעסיקים מצפים שהרחבת הנגישות הדיגיטלית תשנה את העסק שלהם עד 2030. התקדמויות בטכנולוגיות, במיוחד בתחומים של בינה מלאכותית ועיבוד מידע, רובוטיקה, אחסון והפצת אנרגיה, צפויות להיות בעלות השפעה מגוונת על משרות. הן יניעו גם את התפקידים הצומחים במהירות וגם את אלה המתמעטים במהירות, ויגבירו את הביקוש למיומנויות הקשורות לטכנולוגיה, כולל בינה מלאכותית, רשתות ואבטחת סייבר ואוריינות טכנולוגית, אשר צפויות להיות שלוש המיומנויות הצומחות במהירות הגבוהה ביותר.

מגמה שנייה - עלייה ביוקר המחיה

מדורגת כמגמה השנייה בעוצמתה, אך היא המגמה המובילה הקשורה לתנאים כלכליים. מחצית מהמעסיקים מצפים שהיא תשנה את העסק שלהם עד 2030. מגמה זו צפויה להגדיל את הביקוש למיומנויות של חשיבה יצירתית וחוסן, גמישות וזריזות.

מגמה שלישית - הצורך בהפחתת שינויי האקלים

מדורגת כמגמה השלישית בעוצמתה. מעסיקים רבים מצפים שמגמות אלו ישנו את העסק שלהם בחמש השנים הבאות. הדבר צפוי להניע ביקושים לתפקידים כגון מהנדסי אנרגיה מתחדשת, מהנדסי סביבה ומומחי רכב חשמלי ואוטונומי: כולם בין 15 המשרות הצומחות במהירות ביותר.

מגמה רביעית - שינויים דמוגרפיים

הזדקנות מן הצד האחד וירידה באוכלוסיות בגיל העבודה של משרות עם הכנסה גבוהה מן הצד השני, והתרחבות אוכלוסיות בגיל העבודה של משרות עם הכנסה נמוכה יותר, יגרמו לעלייה בביקוש למיומנויות בניהול כישרונות, הוראה, מוטיבציה ומודעות עצמית. כאמור לעיל, אוכלוסיות מזדקנות יביאו לצמיחה במשרות בריאות כגון אנשי מקצוע בסיעוד, בעוד אוכלוסיות בגיל העבודה יביאו לצמיחה במקצועות הקשורים לחינוך.

מיומנויות המאה ה – 21

חשיבה אנליטית נשארת מיומנות הליבה המבוקשת ביותר בקרב המעסיקים. שבע מתוך עשר חברות מחשיבות מיומנות זן כחיונית ב-2025. אחריה באים חוסן, גמישות וזריזות, לצד מנהיגות והשפעה חברתית.

בינה מלאכותית מובילה את רשימת המיומנויות הצומחות במהירות ביותר, אחריה סייבר ואוריינות טכנולוגית. לצד זאת, המיומנויות הקשורות לטכנולוגיה האלה, חשיבה יצירתית, חוסן, גמישות וזריזות.

לסיום, על מנת להתמודד בהצלחה עם המגמות המשתנות בשוק העבודה העתידי הסבה מקצועית של כוח העבודה הקיים תהווה אתגר משמעותי למעסיקים. במספרים פשוטים, אם כוח העבודה העולמי היה מורכב מ-100 אנשים, 60 יצטרכו עד 2030 הכשרה חדשה (הסבה), 29 יוכלו לשדרג את המיומנויות שלהם בתפקידיהם הנוכחיים, 11 לא יקבלו כנראה את ההסבה המקצועית או את שדרוג המיומנויות הנדרש, מה שישאיר את סיכויי התעסוקה שלהם בסיכון גובר.

על רקע פערי מיומנויות אלה, שנחשבים לאתגר הגדול ביותר, בחמש השנים הקרובות 85% מהמעסיקים מתכננים לתת עדיפות לשדרוג מיומנויות כוח העבודה שלהם, אך גם לגייס עובדים עם מיומנויות חדשות, ואפילו גם מתכננים לפטר עובדים ככל שהמיומנויות שלהם הופכות לפחות מתאימות לשוק העבודה העתידי.

קטע חמישי (מעובד)

https://www.taubcenter.org.il/research/ai-and-labor-market

<u>מגמות בתעסוקה ובינה מלאכותית בשוק העבודה הישראלי - 2024</u>

הבינה המלאכותית מתפתחת ומוטמעת בקצב שיא, ולא רק שהיא מעוררת עניין ציבורי גדול אלא היא אף מביאה לשאלות מהותיות ולדאגות של ממש בנוגע לעתידו של שוק התעסוקה. מחקר חדש של מרכז טאוב ומכון מוזאיק מנתח את השפעת הטכנולוגיות החדשות על העובדים בישראל, בהתבסס על נתונים מסקרי כוח אדם לשנים 2023–2024.

מאפייני החשיפה לבינה מלאכותית, כפי שנמצאו במחקר, מאפשרים להעריך ולְצפות אילו מקצועות בישראל יושפעו מהבינה המלאכותית יותר ואילו יושפעו פחות. בהתאם לכך אפשר לנחש אילו אוכלוסיות עשויות "להרוויח" ממנה ואילו עלולות להיפגע.

במחקר נמצא כי בין 2023 ל-2024 חלה עלייה של 5 נקודות ברמת החשיפה לעובד הממוצע – גידול שמוסבר בעיקר בהתקדמות טכנולוגית, ולא בשינוי שוק התעסוקה. העלייה החדה ביותר בחשיפה נרשמה דווקא בקרב משלחי יד המאופיינים בסיכון גבוה להחלפה בבינה מלאכותית.

החוקרים, מיכאל דבאוי, יונתן וינטר, פרופ' גיל אפשטיין, פרופ' אבי וייס ואפרת בכר-נתנאל, קוראים לגיבוש מדיניות המותאמת להתמודדות עם השינויים.

רמת החשיפה

כדי לאמוד את אחוז האנשים החשופים לבינה המלאכותית בענף מסוים או באוכלוסייה מסוימת, פותחו כמה מדדים להערכת ההשפעה של הטכנולוגיה על משלחי היד השונים. ציון החשיפה ניתן לפי היקפן היחסי של מטלות, שהבינה המלאכותית תוכל לבצע מתוך כלל המטלות המרכיבות את משלח היד. המדד המיוחס לכל משלח יד משקף את אחוז המטלות האופייניות למשלח היד שבינה מלאכותית מסוגלת לבצע אותן באיכות אנושית ובמהירות גבוהה בהשוואה לעובד אנושי.

החלפה או השלמה? תלוי במקצוע

המחקר מחדד את ההבחנה בין משלחי יד שבהם בינה מלאכותית משלימה עובדים אנושיים ומסייעת להם, לבין אלה שהיא עלולה להחליפם. במשלחי יד עם "השלמתיות נמוכה" – כלומר כאלה שבהם ההתערבות האנושית אינה נחוצה כדי להשלים את המשימה, ולכן הטכנולוגיה עלולה להחליף את האדם – נרשמה העלייה החדה ביותר ברמות החשיפה בין 2023 ל־2024. ענפי הפיננסיים, המינהל והמסחר מצטיינים ברמות חשיפה גבוהות במיוחד. לעומת זאת, מקצועות כמו הוראה ורפואה, המאופיינים ב"השלמתיות גבוהה", חשופים גם הם לטכנולוגיה – אך העובדים בהם צפויים להסתייע בה ולא להיות מוחלפים.

נשים חשופות יותר לבינה מלאכותית מגברים, ובפרט במקצועות שבהם הסיכון להחלפה גבוה

המחקר מצא כי אחוז החשיפה של עובדות גבוה מזה של עובדים. עם זאת העובדות "מקוטבות" על פני מדד ההשלמתיות, ואחוז גבוה יחסית מרוכז בקצוות ההתפלגות. עיקר הפער ברמת החשיפה נובע מהעוסקות והעוסקים במשלחי היד שבהם סכנת ההחלפה היא הגבוהה ביותר: יותר מרבע מהנשים נמצאות בקבוצה זו לעומת פחות מחמישית מהגברים, כלומר שיעורי החשיפה של הנשים גבוהים משמעותית מאלו של עמיתיהן הגברים (הדבר נובע בין היתר מריכוז הנשים במשלחי יד כגון מזכירות ונציגות מכירות או שירות לקוחות טלפוני).

חשיפה גבוהה לבינה מלאכותית מעלה את הסיכון להישאר מחוץ לשוק העבודה

המחקר מראה כי אחוזי החשיפה הממוצעים שונים בין קבוצות המועסקים והמובטלים, וכי בקרב עצמאים ואילו שאינם משתתפים בשוק העבודה אחוז החשיפה נמוך במקצת מאשר בקרב שכירים ומובטלים. זאת ועוד, נמצא כי מדד החשיפה לבינה מלאכותית מנבא אי-תעסוקה: כלומר הסתברות דורש העבודה להיות מובטל או מיואש מחיפוש עבודה עולה באופן מובהק עם עלייה בחשיפה לבינה מלאכותית. ממצא זה עשוי להעיד על התחלה של השפעה ממשית של הבינה המלאכותית על רמות התעסוקה בישראל.

ההסתברות להיות מובטל או מיואש מחיפוש עבודה, על פי מדד החשיפה (E1) וחמישון הַשְׂלַמַּתִיוּת, מדדים מותאמי-מיומנויות, בני ובנות 25–64, 2024

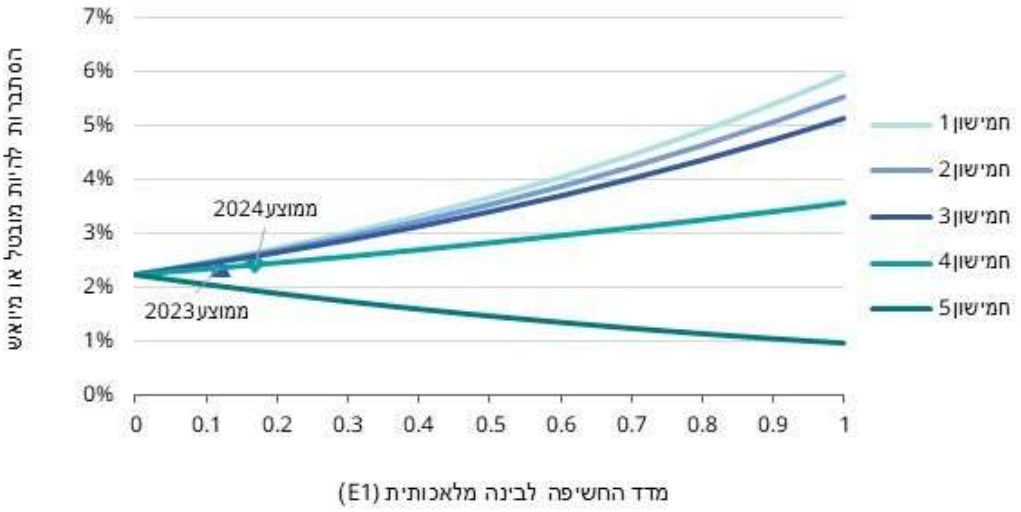

הערות: בתקנון לגיל, השכלה, מגדר ומגזר, עקף כלכלי, מחוז מקום מגורים, יישוב מפונה, שירות מילואים ושנת סקר.
מקור: דבואי ואחרים, מרכז טאוב ומכון מוזאיק

<u>נספח 1 – הכוונה לפרק 2 בבחינה – מבוסס על מתווה 15283</u>

שאלה	רמת המסוגלות לפי ה CEFR -	הנחיות לתשובות (בהתאם למתווה 15283)
מהו הנושא או היצירה שבחרתם לכתוב עליו/ה, והסבירו מדוע בחרתם בו/ה?	B–2 היכולת להסביר סיבות ומוטיבציות באופן מפורט, להעביר מידע מורכב באופן שוטף וברור.	יש להסביר את המשמעות המילולית והאידיומטית של הניבים שנבחרו. ההסברים צריכים להיות ברורים, מדויקים ומעידים על הבנה מעמיקה של השפה.
מהם מקורות המידע שהסתמכתם עליהם? כיצד נעזרתם בהם?	B –2תיאור מפורט ובהיר של מקורות המידע, הסבר על אופן השימוש בהם והקשר לתהליך העבודה.	יש לפרק את הניבים למרכיביהם ולנתח את המשמעות של כל מילה. יש לחקור את מקורות הניבים ואת התפתחותם בשפה העברית, תוך שימוש במקורות מתאימים.

שאלה	רמת המסוגלות לפי ה - CEFR	הנחיות לתשובות (בהתאם למתווה 15283)
תארו את דרכי העבודה שהתנסיתם בהן: עבודה עצמאית, בזוגות או בקבוצה? מה היו שלבי העבודה?	B –2תיאור מפורט של שלבי העבודה, כולל תפקידים, תהליך וחוויות בינאישיות במידת הצורך.	יש למצוא ניב מקביל בשפה הערבית ולהשוות אותו לניב העברי, תוך ציון קווי דמיון ושוני במשמעות ובהקשר התרבותי. ההשוואה צריכה להיות רלוונטית ולהראות על הבנה של שתי השפות והתרבויות.
מהם הדברים המעניינים או החדשים שלמדתם? הביאו שתי דוגמאות, האם הפקתם לקחים?	B 2 - סיכום ומסקנות מפורטים, ניתוח של תובנות ואופן הלמידה.	יש להביא דוגמאות מגוונות לשימוש אותנטי בניבים בחיי היום-יום, מתוך מקורות אינטרנטיים, כתבות או שיח יומיומי. הדוגמאות צריכות להיות רלוונטיות ותומכות בהסברים.
ממה נהניתם בתהליך העבודה? מהם הקשיים ואיך התמודדתם?	B –2תיאור מפורט של רגשות, חוויות ואתגרים, כולל דוגמאות לפתרונות.	התוצר צריך להיות חדשני ומעיד על יצירתיות והבנה.
מהן מיומנויות הלמידה שרכשתם?	B –2הוכחות לשיפור משמעותי במיומנויות המורכבות, כולל שימוש באוצר מילים ודקדוק ברמה גבוהה.	התוצר צריך להיות עשוי היטב ועובד כראוי. העיצוב צריך להיות ברור ונעים לעין, וכל חלקי התוצר צריכים להיות תקינים וקלים לשימוש.
האם העבודה השפיעה על השליטה שלכם בעברית?	B –2שיפור ניכר ביכולות השפה, ביטוי מורכב של רעיונות, הרחבת אוצר המילים והניסוחים.	התוצר צריך להוות כלי למידה יעיל עבור הניבים, ולסייע לאחרים להבין את משמעות הניבים. הוא צריך להיות מבוסס על המחקר שערך התלמיד.
היית רוצה לדעת יותר על הנושא? האם תשנו או תוסיפו משהו?	B –2חידוש והעמקה בלמידה, רציונלית, עם דגש על שיפורים עתידיים והרחבת הידע.	העבודה צריכה להיות מאורגנת היטב ובעלת מבנה ברור. החלקים השונים (הסברים, השוואות, דוגמאות) צריכים להיות מוצגים באופן הגיוני וקל לעקוב אחריהם.

מפרט התכנים להוראה ולהערכה במסגרת (15271) 35% בכיתה **י"א או י"ב**

1. מבנה שאלון 15271 ומפתח הערכה

פרק ראשון – הבנת הנקרא (32 נקודות) - פרק זה יכלול טקסט אחד או יותר בדגם של טיעון (סך־הכול עד 500 מילים), ושאלות הבנה סגורות ופתוחות בממדי הבנה: פרשנות והיסק, ההערכה וביקורת (ברמה B2). תהיה אפשרות בחירה.

פרק שני – הבעה בכתב (20 נקודות) – בפרק זה יינתנו שני נושאים המעוררים מחלוקת. התלמידים יצטרכו לבחור בנושא אחד בלבד ולכתוב מאמר טיעון בהיקף של 150-200 מילים, שבו יציגו את עמדתם המנומקת . הכתיבה תכלול את כל רכיבי המבנה של דגם הטיעון כמפורט בחוזר המפמ"ר.

פרק שלישי – אוצר מילים ומילות יחס (24 נקודות) - הפרק יבדוק שליטה באוצר המילים בעברית מתוך המאגר (ראו נספח) וכן בצירוף תקין של מילות היחס לפועל ולשם ולנטיית מילות היחס.

פרק רביעי –כשירות לשונית (24 נקודות) - פרק זה יתמקד בתחביר, במערכת הצורות: פועל ושם ובתיקוני הגייה. המיומנות הנדרשת היא יישום הידע הלשוני -הפקה: שיבוץ פעלים ושמות בהקשר, השלמת משפטים בהתאם לקשרים הלוגיים הנדרשים וכדומה.

משקל שאלון 15271: 35% מהציון הסופי

משך הבחינה: שעה וחצי

הערות כלליות:

- שאלון זה דומה במתכונתו לדרישות של מבחן יע"ל. מבחני יע"ל לדוגמה ראו כאן.
- אף שמתכונת ההיבחנות דומה כאמור לעיל, אולם אין משתמע מכך שהבחינות תהיינה זהות לחלוטין. קרי, המהויות הנבדקות כן מתמקדות ברמות חשיבה דומות וביכולות הפקה מצופות, אולם בעוד שבבחינת יע"ל כל השאלות סגורות, בבחינה 15271,

בפרק הבנת הנקרא צורת התשאול תתבסס הן על שאלות פתוחות והן על שאלות סגורות.

הודעת משולחן המפמ"ר

1.השתלמויות

בימים אלה אני שוקד על מערך השתלמויות למורי העברית, פירוט מערך ההשתלמויות יישלח לבתי הספר ויפורסם בפורטל הפדגוגי. מורי העברית נדרשים להשתתף מידי שנה בפיתוח מקצועי בתחום הדעת.

2.מיקוד הלמידה מתחשב באתגרים הלימודיים שעמדו בפני התלמידים בשנים האחרונות יחד עם הרצון לשמור על רמת ואיכות תעודת הבגרות .

על פי הנחיית המזכירות הפדגוגית, התלמידים שייבחנו בשנה"ל תשפ"ז במועדי החורף והקיץ ייבחנו על פי חוקי המענה ומיקוד הלמידה כפי שנקבעו בספטמבר 2025 (חוזר מפמ"ר תשפ"ו)

לנבחנים בשנה"ל תשפ"ח והלאה במועדי החורף והקיץ, נושאי הלימוד לבחינה יהיו ללא מיקוד וללא הקלה בחוקי המענה

3. נבחנים אקסטרניים, משפרי ציון ואחרים

- על פי הנחיות אגף הבחינות במִנהל הפדגוגי, תלמיד אשר ציונו דווח למשרד החינוך בהערכה הבית הספרית 3 יחידות (סמל דיווח 015383) ורוצה לשפר ציון, יוכל לעשות זאת על ידי היבחנות בבחינה חיצונית 30% (015382), שתישלח לבתי הספר ביום הבחינה באמצעות הודעות מטה.
- נבחן אשר ציונו בהערכה הבית הספרית 5 יחידות (15283+15285) דווח למשרד החינוך ורוצה לשפר ציון, יוכל לעשות זאת אך ורק על ידי היבחנות בשאלון החיצוני (שאלון 015282). בחינה זו נערכת בכתב והיא תישלח לבתי הספר ביום הבחינה באמצעות הודעות מטה.
- נבחנים אקסטרניים, שאין להם כל ציון בעברית, ייבחנו בשאלון חיצוני 015361 השווה ערך ל 50% מהציון הסופי, ובשאלון חיצוני 015386 השווה ערך ל 20%, ובשאלון מטה 015382 השווה ערך ל 30% מתוכנית הלימודים. שאלון זה (015382) נשלח לבתי הספר או למרכזי הבחינה ביום הבחינה באמצעות הודעות מטה.

- נבחנים אקסטרנים המעוניינים **להרחיב** את לימודי העברית ל -5 יחידות ייבחנו בכתב על בחינה הכוללת 100% מהחומר המיועד להשלמה ל-5 יח"ל לפי סמל שאלון 015282.
- תלמידים דרוזים שלומדים במסגרת בתי ספר שאינם דרוזים, נבחנים לרוב על פי חוקת הזכאות אליה ניגשים כל תלמידי בית הספר בו הם לומדים, ועל כן לומדים עברית של החינוך הממלכתי הרגיל.
- מנהלים שבמסגרת בית ספרם לומדים תלמידים דרוזים בודדים, יביאו בחשבון את פערי השפה בין דוברי העברית כשפת אם לבין התלמידים הדרוזים ויסייעו להם ככל האפשר לקראת בחינות הבגרות.
- סמסטר ראשון כבר בתיכון – פרטים יבואו בהמשך

4. הפורטל הפדגוגי עברית

הפורטל הפדגוגי עברית לדרוזים למורי החטיבות העליונות שואף להיות ארון הספרים והמרכזייה הפדגוגית הווירטואלית של המורה לעברית. הפורטל הוא מאגר עדכני של חומרי למידה וההערכה כמו גם של כלי עזר למורה, ספרות מקצועית ועוד. ל במסגרת העבודה השיתופית בתוך צוות העברית ובין צוותי העברית במגזר הדרוזי במחוזות השונים – מפורסמים בפורטל עבודות, יחידות הוראה ומערכי שיעור שנכתבו על ידי עמיתים. השימוש בחומרים הוא על פי שיקול דעתו של המורה המשתמש ובהתאם לצרכיו. אתם נקראים לשתף ולהעביר מפרי עבודתכם למען הקהילה כולה. את חומרי ההוראה העבירו ישירות לד"ר נורית גנץ, יועצת דידקטית להוראת העברית במגזר הדרוזי.

5. תיק תוכניות הלימודים

תיק תוכניות הלימודים לעובדי הוראה במגזר הדרוזי הוא כלי מקוון חשוב ומשמעותי ללמידה. התיק מציג את כלל תוכניות הלימודים בכל תחומי הדעת, בכל שכבות גיל ובכל המגזרים. התיק מאפשר לתכנן את התהליך הלימודי והחינוכי ביעילות מרבית תוך יצירת קשרים בין ידע, מיומנויות וערכים כפי שעולים מתוכניות הלימודים בתחומי הדעת השונים. תיק תוכניות הלימודים מעודד לגוון את אופני הלמידה תוך שימוש בכלים עכשוויים ברוח הלמידה המשמעותית. התיק מהווה חלק ממהלך אסטרטגי לאומי רחב היקף אשר נועד להתאים את הלמידה לאתגרי המאה ה-21.

6. תוכנית הגפ"ן

מערכת החינוך הישראלית מטמיעה בשנת הלימודים תשפ"ג את תוכנית הגפ"ן – גמישות ניהולית פדגוגית. בית הספר, מקבל מעתה משאבים בסלים שונים לטובת העשייה החינוכית – לימודית בבית ספרו, ויכול להתאים את הדגשים, הצטיידות בית ספרית ואת התוכניות אותם יפעיל, לאוכלוסיית התלמידים והמורים ולקהילה בהם הם פועלים .

אחד השינויים המרכזיים עבורנו הוא שינוי מתווה ההדרכה אליו היינו רגילים. ימי ההדרכה כפי שהתקיימו עד תשפ"ב, עוברים למתווה אחר, במסגרתו מנהל בית הספר רוכש את שעות ההדרכה המתאימה לבית ספרו בהתאם לשיקול דעתו והתעדוף שלו. שינוי משמעותי נוסף הוא העברתם של הקולות הקוראים מן המטה אל בחירת בתי הספר והרשויות מתוך תקציבם.

מדובר במהלך רחב מאד היוצא לדרך ומלווה באופן טבעי בהרבה מורכבויות, חששות וצורך בתקון והתאמה תוך כדי תנועה. אנו נסייע בתהליכי ההוראה הלמידה והערכה אותם אתם מפעילים, תוך התאמה למסגרות החדשות. הפיתוח המקצועי וקהילות המורים ימשיכו לתת מענה פדגוגי למורים ולתמוך בהם. ביחד נבין את האתגרים וננסה למצוא להם פתרונות לשנה הקרובה בפרט, ולשנים הבאות בכלל.

מוזמנים להיכנס ולהתרשם מהפלטפורמה והעושר שמתחיל להיווצר ועוד ילך ויגדל, וחוויות למידה חדשנית ומהנה

קישורים חשובים	
משולחן המפמ"ר	כאן
פורטל עברית חטיבה עליונה	כאן
תיק תוכניות לימודים **תוכנית הלימודים בעברית למגזר הדרוזי**	כאן כאן
חומרי למידה דיגיטלית	כאן
מאגר יחידות הוראה לחטיבה העליונה	כאן (יש לבחור לפי שכבת גיל ומיומנות)

מאגר בחינות בגרות ומחוונים	כאן
ספרי לימוד מאושרים	כאן
כלים לקידום הערכה פנימית (לשאלון 15383)	כאן
דמות הבוגר	כאן

בכבוד רב ובברכת הצלחה,

איאד מוהנא

מפמ"ר עברית במגזר הדרוזי וצ'רקסי

נספחים

עקרונות ודגשים – קריאה, הבנת הנקרא, הבעה בכתב

הטקסטים

במהלך לימודי העברית על התלמיד להיחשף לטקסטים רבים ומגוונים בהיקפים שונים ומעולמות תוכן שונים: טקסט מידע, טקסט טיעון וטקסט מדריך (שימושי).

הטקסטים יהיו רציפים ובלתי רציפים, כגון: ערכים בוויקיפדיה, ידיעות עיתונאיות, דפי מידע והדרכה, דוחות, מכתבי בקשה, תלונה והתנצלות, מכתבים למערכת, מאמרי טיעון ותגובה, תעמולה ופרסומת, תרשימים וטבלאות.

מלבד הטקסטים הכתובים המודפסים, יש לעבוד עם התלמידים על טקסטים מקוונים ממקורות אינטרנטיים שונים. יש לעמוד על מיומנויות הניווט הנדרשות בקריאתו של טקסט מקוון, חיפוש מושכל ברשת אחר מקורות מידע וכדומה

ארגון הטקסטים סביב נושאי תוכן

מומלץ לארגן את הטקסטים סביב נושאי תוכן. אפשר לבחור נושאים מרכזיים מן האקטואליה, מן התחום החברתי והבין־אישי, מן התחום האזרחי, מן התחום הערכי־מוסרי, מעולם המדע וכיוצא באלו (דוגמאות לנושאים: כיבוד החוק, היחס לזר, דרכי התמודדות עם העוני, מאבק בגזענות ובאלימות, הלשון כמשקפת תרבות, הזיקה למדינת ישראל). לנושא הנבחר רצוי להביא שני טקסטים או יותר. הטקסטים יכולים להיות מתחומי דעת שונים (כגון היסטוריה, סוציולוגיה, מדעי החיים, לשון) ומסוגים שונים.

בד בבד עם הדיון בנושא הלימודי או בנושאים הלימודיים שהטקסטים מזמנים או שהמורה בחר להתמקד בהם (כגון הטענה המרכזית והרעיונות המרכזיים, הקישוריות), יש מקום לעמוד על מושגים מרכזיים בנושא התוכן, על מורכבות הנושא, על ההיבטים השונים שלו, על ההשתמעויות שלו לחיי התלמידים ועוד. בכל נושא כזה כדאי לקיים פעילות של סיכום פעילות של כתיבה בעקבות הטקסטים.

עקרון ה"ספירליות" בהבנה והבעה

ספירליות בלמידה פירושה הוא שבכל שלב אין זונחים את מה שנלמד בשלב הקודם אלא מתבססים עליו, מוסיפים עליו, מרחיבים אותו או מעמיקים בו. רצוי לבנות את לימודי ההבנה וההבעה במבנה ספירלי. הספירליות יכולה להתבטא הן בעלייה ברמת הקושי של הטקסטים הן בכמות ובאיכות של הנושאים הלימודיים שיטופלו בכל טקסט. רמת הקושי של הטקסטים

מתבטאת באורכם, במורכבות הרעיונות שבהם, במורכבותם המבנית, במידת ההפשטה וההכללה, באוצר המילים והביטויים ובסגנון הכתיבה. אפשר לפרוס את הטקסטים הנקראים והנכתבים מן הקל לכבד – מן הקצר לארוך, מן האישי לכללי, מן המוחשי למופשט, מן הפשוט למורכב.

שאלות עמ"ר (ערכים מעורבות ורלוונטיות) – שאלות הערכה וביקורת

שאלות עמ"ר שואפות להיות שאלות חשיבה מסדר גבוה הנוגעות לחיי הלומדים והעוסקות בערכים כלליים או העולים מתוך תוכנית הלימודים. תפקידן של השאלות הללו הוא לקדם למידה בעלת משמעות

ללומד ולעורר שיח ערכי בכיתה. העיסוק בשאלות עמ"ר הוא בסיס לדיון בערכים ובנושאים המעודדים את מעורבות התלמיד והרלוונטיים לעולמו ולחייו.

על המורים לקדם שיח עמ"ר בלמידה כחלק מהנושאים העולים מן הטקסטים הנלמדים, מן הטקסטים המופקים וכחלק מהעיסוק בידע הלשוני ומהרלוונטיות שלו לחיי היום־יום של התלמיד. בבחינות הבגרות שאלת עמ"ר תהיה בהיקף של עד עשר נקודות ותכלול סעיפי ידע וערכים. בהערכת שאלות אלה תיבחן יכולת ההבעה וניסוח התשובה בכתיבה מעמיקה, מבוססת ולכידה, הנשענת על ידע רלוונטי של התלמיד ומידע מתוך הטקסטים.

למאמרים בנושא שאלות העמ"ר ולשאלות נוספות בכלל תחומי הדעת ראו **כאן.**

להלן דוגמאות לשאלות העמ"ר שהופיעו בבחינת הבגרות תשע"ט:

- באיזו דרך, **לדעתך,** עדיף לחנך ילדים: בדרך של שיחה והדגמה או בדרך של ענישה? נמק את דבריך.(חורף, תשע"ט)
- "הורים רבים מושפעים ממידע לא מדויק שמפיצים מתנגדי החיסונים באמצעי התקשורת".

לדעתך, האם הממשלה צריכה לאסור הפצה של מידע מטעם המתנגדים לחיסון תינוקות וילדים? נמק את דעתך. (קיץ,תשע"ט)

הבעה בכתב - כתיבה

יש לפתח את מודעות התלמידים להקשר הנסיבתי שבו מתרחשת הכתיבה, ובעיקר למטרת

הכתיבה, למוען ולנמען, לבמה – וכל אלה קשורים לסוג הטקסט. לפי אלו אף יש לבחור את רמת
הלשון ואת המשלב המתאים.
בניסוח מטלות הכתיבה יש להביא בחשבון את אוצר המילים ואת ידע העולם העומדים לרשות
התלמידים. בהוראה יש מקום לדיון מקדים בנושא שמטלת הכתיבה עוסקת בו, בהעלאת רעיונות
משותפת ובהכנה משותפת של רשימת מילים וביטויים.
תהליך הכתיבה מתבצע בכמה שלבים: תכנון הכתיבה הכרוך בהעלאת רעיונות בהתבסס על ידיעותיו של הכותב או על חומר שהכותב אוסף; יצירת הטקסט ופיתוחו במבנה מסוים ובצורה
לכידה ומקושרת; עריכת הכתוב ושיפורו מבחינה תוכנית, מבנית ולשונית. נוסף על הביקורת העצמית של הכותב, הכותב מקבל משוב הן מהמורה כמנחה ומכוון והן מעמיתיו לכיתה כנמענים
אפשריים.

מחוון להערכת הכתיבה

תבחינים להערכה		85% - 100%	70% - 84%	55% - 69%	0% - 54%
א. תוכן ומבנה 50%	עמדה	הצגת עמדה ברורה בנושא			אין עמדה/ העמדה אינה ברורה
	הנמקה וביסוס, טענות נגד והפרכתן	הצגת נימוקים מהימנים והגיוניים הקשורים לטענה ביסוס באמצעות דוגמאות, הסברים, ציטוטים טענת נגד והפרכתה כאמצעי לשכנוע וביסוס הטענה			הצגת נימוקים חלקיים או מהימנים חלקית או כאלה שאינם קשורים לטענות.— אין ביסוס / ביסוס חלקי / לא רלוונטי.
	לכידות וקישוריות	לכידות רעיונית מיטבית לאורך כל החיבור באמצעים שונים: בקשרים נכונים, בחזרות			לכידות רעיונית קלושה ביותר / אין לכידות.אין קישוריות או הקישוריות לקויה / לא מתאימה.

		לקסיקליות, באזכורים וכדומה			
	סגיר: מסקנה/המלצה	סגיר הכולל מסקנה או המלצה (לא חובה)			אין פתיח או פתיח עמום / מבולבל אין הצגה ברורה וחד־משמעית של הבעיה / הקונפליקט
ב. מבע 30%	משלב לשון	משלב לשוני בינוני-גבוה;			משלב לשוני נמוך
	אוצר מילים	אוצר מילים וצירופים מגוון;			אוצר מילים וצירופים דל
ג. תקינות 20%	תקינות תחבירית ולשונית	משפטים תקינים מבחינה תחבירית, בכלל זה שימוש תקין במילות יחס וביידוע שימוש תקין בצורות ובהצטרפויות בפועל ובשם			משפטים שאינם תקינים, ובכלל זה שימוש לא תקין במילות יחס וביידוע. שימוש לא תקין בצורות ובהצטרפויות בפועל ובשם.
	היצג	חלוקה נכונה לפסקאות			אין הקפדה על מוסכמות הכתיבה
	כתיב ופיסוק	כתיב נכון. פיסוק הגיוני.			ריבוי שגיאות כתיב ופיסוק

מחוון להערכת ההבעה בעל־פה

תוכן 18% -			
טובה מאוד	**טובה**	**בינונית**	**בסיסית**
התוצר (המצגת) – המצגת משקפת את הנושא באופן ברור, מתייחסת לכלל הרכיבים, ובנויה בהתאם לדרישות באופן מלא (מס' שקופיות, גופן, ללא סרטון, ביבליוגרפיה המבוססת על לפחות 3 מקורות מידע מהימנים).	**התוצר (המצגת)** – המצגת בנויה עם סטיות קלות מהדרישות, אך מבוססת על שני מקורות מהימנים לפחות. המצגת משקפת את הנושא באופן ברור.	**התוצר (המצגת)** – התלמיד מציג מצגת שאינה עונה על הדרישות הטכניות, ומבוססת על מקור אחד לפחות או על מקורות שאינם מהימנים. המצגת אינה משקפת את כל היבטי הנושא	**התוצר (המצגת)** – התלמיד מציג מצגת שממחישה את הנושא באופן חלקי, אינה עונה על הדרישות או שאינה מבוססת כלל על מקורות.
הצגת המשימה 34% - **(מהות המשימה 17% + אופן ההצגה 17%)**			
טובה מאוד	**טובה**	**בינונית**	**בסיסית**
מהות המשימה-) התלמיד מציג את הנושא באופן מובן ומובנה. מבסס את דבריו על נימוקים, הסברים ו/או דוגמאות.	**מהות המשימה-** התלמיד מציג את הנושא באופן מובן. התלמיד מציג בשיחה שהוא הבין את מהות העניין.	**מהות המשימה-** התלמיד יכול להציג מספר היבטים על הנושא. התלמיד יכול להוסיף תיאורים והסברים	**מהות המשימה-** התלמיד יכול להציג היבטים אחדים על הנושא. התלמיד מצליח להשלים כמה היבטים על ידי שימוש בתיאורים ודוגמאות במהלך השיחה.

במהלך שיחה ניתן להסיק שנעשתה חשיבה על הנושא ולמידת הנושא על כל רכיביו. השילוב של הפרזנטציה והצגת החומר החזותי מוצלח באופן עקבי. התלמיד מציג את חומרי העבודה באופן שממחיש את הנושא באופן ברור. (50%) ---------- **אופן ההצגה–** התלמיד מפגין ביטחון בהצגה, עמידה זקופה, שפת גוף מתאימה, קשר עין, טון דיבור מתאים, רצף בדיבור. התלמיד מנצל את הזמן באופן מלא. (50%)	ההתייחסות לכלל רכיבי הנושא אינה שלמה, אך עם זאת השיח מתנהל סביב הנושא ללא סטיות. הפרזנטציה מתייחסת בנקודות רבות לחומר החזותי, אך השילוב לא מצליח באופן עקבי. התלמיד מציג את חומרי העבודה באופן שממחיש את הנושא בהיקף סביר. (50%) ---------- **אופן ההצגה- (12.5-14.5 נקודות)** התלמיד מפגין ביטחון, אך לא מקפיד באופן מלא על כללי העמידה מול קהל או שאינו שומר באופן עקבי על רצף בין הדברים ורצף בדיבור. זמן ההצגה של התלמיד הוא כ- 12 דקות (50%)	נוספים על הנושא במהלך שיחה. הפרזנטציה מתייחסת לפעמים לחומר ויזואלי. החומר המוצג מוגבל ברצף, אך קשור לנושא. (50%) ---------- **אופן ההצגה – (10.5-12 נקודות)** התלמיד אינו מפגין ביטחון מלא, אינו שומר על רצף ועל עקביות ועל שטף בדיבור, אך הוא מציג בעמידה ועושה שימוש בחומר הוויזואלי . זמן ההצגה הכולל הוא כ –8-10 דקות. (50%)	הפרזנטציה לא מתייחסת לחומר הוויזואלי או שהשימוש בה נעשה באופן לא נכון. (50%) ---------- **אופן ההצגה** – התלמיד אינו מפגין ביטחון, יושב בזמן ההצגה, לא יוצר קשר עין ואין רצף בדיבור. התלמיד קורא מהמצגת. זמן ההצגה הכולל אינו עולה על 7 דקות. (50%)
אמצעים לשוניים - אוצר מילים 30%			
טובה מאוד	**טובה**	**בינונית**	**בסיסית**
אוצר המילים מספיק להביע דעה בנושאים מגוונים מתחומי העניין של התלמיד (בית ספר, משפחה, פנאי). התלמיד יכול לפעמים להיעזר בהסבר עקיף כאשר חסר אוצר מילים רלוונטי.	אוצר המילים מספיק להביע דעה בנושאים מוכרים. לעיתים משתקף קושי בשליפת אוצר מילים מתאים.	אוצר המילים מספיק להביע את עצמו במצבים קונקרטיים וצפויים. התלמיד מסתמך על ביטויים ששינן.	אוצר המילים בסיסי. יכול לבטא את עצמו במספר ביטויים מוגבל ממצבים יומיומיים וקונקרטיים.
תקינות - יכולות של שימוש נכון ומדויק בשפה (דקדוק ותחביר) 18%			
טובה מאוד	**טובה**	**בינונית**	**בסיסית**
התלמיד מראה שליטה גבוהה במבנים דקדוקיים, אם לוקחים בחשבון את מאפייניה של השפה המדוברת.	התלמיד מראה רמה טובה של שליטה במבנים דקדוקיים. הטעויות לא מפריעות לתקשורת	משתמש נכון בדרך כלל בכמה מבנים פשוטים. ייתכנו טעויות בסיסיות שיטתיות שמקשות.	התלמיד משתמש רק בכמה מבנים פשוטים בצורה נכונה, עושה טעויות רבות אשר משפיעות לרעה על התקשורת.